

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM S VILÍKEM TAM A ZPĚT, OBLETÍME CELÝ SVĚT.

**AKTUALIZACE ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU
OD 1.9.2023/2024**

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE SPECIÁLNÍ MŠ VILÍK

Název školy:	SPECIÁLNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA VILÍK
Adresa:	Teplická 137/172 Děčín VIII 405 02
Telefon:	603 156 997
E-mail:	poschova.ivana@seznam.cz
Webové stránky:	http://smsvilik.cz/
Právní forma:	Školská právnická osoba
IČO:	03719995
IZO:	181 063 123
BÚ:	269591560/0300
Zřizovatel školy:	Mgr., Bc. Ivana Poschová
Ředitelka školy:	Mgr., Bc. Ivana Poschová
Vydání:	2
Aktualizace:	01.09.2023
Zřizovatel:	Mgr., Bc. Ivana Poschová

Obsah

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE SPECIÁLNÍ MŠ VILÍK	2
1 ZÁKLADNÍ LEGISLATIVY MŠ	4
1.1 Charakteristika Speciální mateřské školy Vilík	5
1.2 Dlouhodobé cíle	6
1.3 Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	8
1.4 Platnost Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	9
1.5 Hlavní principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání	10
2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO ORGANIZACE	10
3 POJETÍ A CÍLE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
3.1 Úkoly předškolního vzdělávání.....	11
3.2 Specifika předškolního vzdělávání, metody a formy práce	12
4 CÍLE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ RVP PV	14
4.1 Rámcové cíle.....	15
4.2 Klíčové kompetence	16
4.3 Kompetence k učení	17
4.4 Kompetence k řešení problémů	17
4.5 Komunikativní kompetence.....	18
4.6 Sociální a personální kompetence.....	18
4.7 Činnostní a občanské kompetence.....	19
5 VZDĚLÁVACÍ OBSAH V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	20
5.1 Dítě a jeho tělo	22
5.2 Dítě a jeho psychika.....	25
5.3 Jazyk a řeč.....	26
5.4 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace	28
5.5 Sebepojetí, city, vůle	30
5.6 Dítě a ten druhý.....	33
5.7 Dítě a společnost	35
5.8 Dítě a svět.....	39
6 VZDĚLÁVACÍ OBSAH VE ŠKOLNÍM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU	42
7 Podmínky předškolního vzdělávání	45

7.1	Věcné podmínky	45
7.2	Životospráva	48
7.2	Psychosociální podmínky.....	48
7.4	Organizace	50
7.5	Řízení mateřské školy	51
7.6	Personální a pedagogické zajištění.....	51
7.7	Spoluúčast rodičů	53
8	Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	53
8.1	Speciálně pedagogická činnost pro mentálně postižené	54
8.2	Pojetí vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními	55
8.3	System péče o děti s přiznanými podpůrnými opatřeními v mateřské škole	56
8.4	Podmínky vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními	57
8.5	Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka	57
9	Vzdělávání dětí nadaných.....	58
10	Vzdělávání dětí od dvou do tří let.....	59
11	Podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let	60
12	Autoevaluace SMŠ (vlastní hodnocení školy)	61
13	ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM S VILÍKEM TAM A ZPĚT, OBLETÍME CELÝ SVĚT.	66

1 ZÁKLADNÍ LEGISLATIVY MŠ

Základní (aktuální) legislativa, kterou se MŠ řídí:

- rámcovým vzdělávacím programem předškolního vzdělávání, který je přílohou opatření MŠMT v souladu s § 4 odst. 3 zákona č. 561/ 2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
- zákonem č. 561/ 2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů,

- zákonem č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláškou č. 14/ 2004 Sb. a vyhláškou č. 43/ 2006 Sb. o předškolním vzdělávání ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláškou č. 107/ 2005 Sb. o školním stravování ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláškou č. 108/ 2005 Sb. o školských výchovných a ubytovacích zařízeních ve znění pozdějších předpisů,
- zákoníkem práce a dalšími předpisy

1.1 Charakteristika Speciální mateřské školy Vilík

Speciální mateřská škola Vilík je nestátní předškolní zařízení, které poskytuje kvalitní alternativu předškolního vzdělávání pro děti s různými druhy handicapu. Zabývá se výchovou a vzděláváním dětí s kombinovaným postižením, autismem, vadami řeči, poruchami chování a mentálním postižením v kombinaci s dalšími handicapem a sociálním znevýhodněním.

Na konci předškolního období je taktéž důležitým cílem naší školy pomáhat zvolit vhodnou základní školu, speciální školu nebo internátní školské zařízení pro další vzdělávání dětí.

Dále poskytujeme odborné vzdělávací programy:

- Vzdělávací program pro děti s poruchou autistického spektra
- Vzdělávací program Příprava předškoláka
- Praktický seminář, jak pracovat s dítětem s PAS, kurz je určen pro pedagogy a asistenty pedagoga, které jsou akreditované prostřednictvím MŠMT
- Praktický seminář, jak pracovat s dítětem s mentálním postižením, kurz je opět určen pro pedagogy, které jsou akreditované prostřednictvím MŠMT
- Profesionální kvalifikace – metodik prevence sociálně patologických jevů (kód 75–01–t)
- Profesionální kvalifikace – hlavní vedoucí zotavovací akce dětí a mládeže (75008n)
- Profesionální kvalifikace – chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69017 m)

Provoz školy: Celodenní provoz od 7:00 do 16:30 hod.

Kapacita školy: 6 dětí

Kapacita školní jídelny – výdejny: 8 strážníků

Počet tříd: 1 třída – jednotřídní předškolní zařízení pro děti se specifickými poruchami od 3 – do 7let

1.2 Dlouhodobé cíle

„Naší snahou je dovést dítě na konci jeho předškolního období k tomu, aby v rozsahu svých osobních předpokladů a možností získalo přiměřenou fyzickou, psychickou i sociální samostatnost, základy kompetencí důležitých pro jeho další rozvoj a učení, pro zdravé sebevědomí a sebejistotu, schopnost být samo sebou a zároveň přizpůsobit se životu v sociální komunitě. Rozvíjíme celou osobnost dítěte v maximu jeho možností a umožňujeme mu vytvářet si reálný obraz světa.“

Dlouhodobých cílů a koncepce školy dosahujeme pomocí těchto principů, metod a forem:

- vytváříme každému dítěti optimální podmínky k rozvoji jeho osobnosti, k učení i ke komunikaci s ostatními,
- vzdělávací prostředí je klidné, ale zároveň podnětné,
- pomáháme každému dítěti, aby dosáhlo co největší samostatnosti,
- denní výchovně vzdělávací péči doplňujeme o speciální techniky a terapie
- napomáhající reedukaci a kompenzaci zdravotního postižení (logopedie, fyzioterapie, arteterapie, muzikoterapie, animoterapie, canisterapie, bazální stimulace apod.),
- respektujeme individuální potřeby a možnosti všech dětí, výchovně vzdělávací proces vždy přizpůsobujeme těmto potřebám a možnostem,

- uplatňujeme vhodné speciálně pedagogické metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání,
- používáme vhodné kompenzační a didaktické pomůcky,
- poskytujeme takovou míru podpůrných opatření, s jejichž pomocí mohou děti dosahovat výsledků, které odpovídají jejich maximálním možnostem, ale zároveň neoslabují rozvoj jejich samostatnosti,
- realizujeme diferencovaný a individualizovaný výchovně vzdělávací proces, všechny děti se speciálními vzdělávacími potřebami (dále SVP) mají svůj Plán osobního rozvoje (dále POR), školní vzdělávací program (dále ŠVP) tvoří podklad pro tvorbu tohoto individuálního plánu (dále IVP),
- na tvorbě POR se podílí tým odborníků spolu s rodiči dítěte, vycházíme vždy z důkladné diagnostiky odborníků, lékařů i pedagogů,
- klademe důraz na utváření klíčových kompetencí sociálních a komunikativních, nepodceňujeme důležitost kompetencí ostatních,
- za stěžejní považujeme zvládnutí sebeobsluhy a základních hygienických návyků na úrovni odpovídající věku dítěte a stupni postižení,
- individuální péči o děti se SVP doplňujeme dalším pedagogem – asistent pedagoga, výchovně vzdělávací proces a tvorbu odborných dokumentů konzultujeme se zákonnými zástupci dětí a s odborníky z oblasti pomáhajících profesí (SPC, psycholog, logoped, odborní lékaři),
- snažíme se obohatit sociální a emotivní oblast osobnosti dětí jejich společným, přirozeným životem v prostředí MŠ; vytváříme prostor a příležitosti pro vzájemnou spolupráci dětí,
- uplatňujeme co nejvíce prvky pozitivní motivace,
- podporujeme růst zdravého sebevědomí všech dětí,
- pěstujeme odpovědnost za vlastní jednání (dle úrovně možností dětí),
- intenzivně spolupracujeme s rodiči dětí,

- využíváme přirozených životních situací k přirozenému učení se vlastním prožitkem, vedeme ke zdravému životnímu stylu a k ekologickému vnímání,
- prioritou všech zaměstnanců je šťastné a spokojené dítě,
- vlastním příkladem a výchovným působením vedeme děti k přijetí mravních hodnot, jejich zafixování a využívání v dalším životě,
- naším cílem je bezproblémový nástup dětí do školy, zvládnutí sociálních vztahů a orientace v běžném životě,
- vzdělávání je uskutečňováno ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne vyskytnou, vyváženým poměrem spontánních a řízených aktivit,
- specifickou formu představuje didakticky zacílená činnost, ve které naplňujeme konkrétní vzdělávací cíle formou záměrného i spontánního učení; toto učení zakládáme na aktivní účasti dítěte, založené na smyslovém vnímání, prožitkovém a interaktivním učení zpravidla ve skupinkách i individuálně; omezujeme učení předáváním hotových poznatků a slovních poučení,
- všechny činnosti v MŠ obsahují prvky hry a tvořivosti,
- veškeré činnosti jsou organizovány tak, aby děti pracovaly svým tempem,
- dodržujeme řád, který je pravidelný, avšak dostatečně pružný a umožňuje se přizpůsobit individuálním potřebám každého dítěte a aktuálním situacím,
- neomezujeme děti ve volnosti, pokud to neohrožuje jejich bezpečnost; děti mají dostatek prostoru pro pohyb, je respektována individuální potřeba aktivity a odpočinku jednotlivých dětí.

1.3 Vymezení Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

V souladu s principy kurikulární politiky zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školském zákoně), ve znění pozdějších předpisů, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání dětí, žáků a studentů zpravidla od 2 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP).

Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy –předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.

Rámcové vzdělávací programy:

- vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě;
- vycházejí z koncepce společného vzdělávání a celoživotního učení;
- formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání;
- podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.

1.4 Platnost Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. Jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, v lesních mateřských školách a v přípravných třídách základních škol.
- RVP PV stanovuje elementární vzdělanostní základ, na který navazuje základní vzdělávání a jako takový představuje zásadní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů i jejich uskutečňování.
- RVP PV určuje společný rámec, který je třeba zachovávat. Je otevřený pro školu, učitele i pro děti, a vytváří tak podmínky k tomu, aby každá škola, resp. pedagogický sbor, jakákoliv odborná pracovní skupina, profesní sdružení či každý jednotlivý učitel mohli – za předpokladu zachování společných pravidel – vytvářet a realizovat svůj vlastní školní vzdělávací program.

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- RVP PV je dokumentem směřodatným nejen pro nositele předškolního vzdělávání (pro učitele), ale také pro zřizovatele vzdělávacích institucí i jejich odborné a sociální partnery.
- RVP PV je otevřeným dokumentem, který bude v určitých časových etapách inovován podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů dětí.

1.5 Hlavní principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

- akceptovat přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a důsledně je promítal do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání
- umožňoval rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb
- zaměřoval se na vytváření základů klíčových kompetencí dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání
- definoval kvalitu předškolního vzdělávání z hlediska cílů vzdělávání, podmínek, obsahu i výsledků, které má přinášet
- zajišťoval srovnatelnou pedagogickou účinnost vzdělávacích programů vytvářených a poskytovaných jednotlivými mateřskými školami
- vytvářel prostor pro rozvoj různých programů a koncepcí i pro individuální profilaci každé mateřské školy
- umožňoval mateřským školám využívat různé formy i metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám
- poskytoval rámcová kritéria využitelná pro vnitřní i vnější evaluaci³ mateřské školy i poskytovaného vzdělávání.

2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V SYSTÉMU VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO ORGANIZACE

Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školským zákonem), ve znění pozdějších předpisů, se předškolní vzdělávání stává legitimní součástí systému vzdělávání. Představuje počáteční stupeň veřejného vzdělávání organizovaného a řízeného požadavky a pokyny MŠMT.

Koncepce předškolního vzdělávání je založena na týchž zásadách jako ostatní obory a úrovně vzdělávání a řídí se s nimi společnými cíli: orientuje se k tomu, aby si dítě od útlého věku

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání, umožňující mu se snáze a spolehlivěji uplatnit ve společnosti znalostí.

Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně mateřských škol zřízených podle § 16 odst. 9), lesními mateřskými školami. Pro děti s odkladem školní docházky může být realizováno v přípravných třídách základních škol. Mateřská škola je legislativně zakotvena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy. V procesu vzdělávání i v jeho organizaci se proto řídí obdobnými pravidly jako školy ostatní.

Dle školského zákona se s účinností od 1. 9. 2016 předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Tato věta se s účinností od 1. 9. 2020 mění takto: Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let.

S účinností od 1. 1. 2017 je předškolní vzdělávání od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky, povinné.

Školský zákon dále stanovuje přednostní přijímání dětí, které před začátkem školního roku dosáhnou nejméně čtvrtého roku věku (účinnost od 1. 9. 2017), nejméně třetího roku věku (účinnost od 1. 9. 2018), nejméně druhého roku věku (účinnost od 1. 9. 2020). Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd je možno zařazovat děti stejného či různého věku a vytvářet třídy věkově homogenní či věkově heterogenní. Děti se speciálními vzdělávacími potřebami je možné zařazovat do běžných tříd mateřských škol, nebo do tříd zřízovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona, popřípadě škol zřízovaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. Poskytování předškolního vzdělávání je podle školského zákona veřejnou službou.

3 POJETÍ A CÍLE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 Úkoly předškolního vzdělávání

Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání smysluplně obohacuje denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytuje dítěti odbornou péči. Usiluje o to, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly stavěny na promyšleném, odborně podepřeném a lidsky i společensky hodnotném základě, a aby čas prožitý v mateřské škole byl pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých a spolehlivých základů do života i vzdělávání.

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu. Jeho úkolem je proto rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, jeho osobní spokojenost a pohodu, napomáhat mu v chápání okolního světa a motivovat je k dalšímu poznávání a učení, stejně tak i učit dítě žít ve společnosti ostatních a přibližovat mu normy a hodnoty touto společností uznávané. Důležitým úkolem předškolního vzdělávání je vytvářet dobré předpoklady pro pokračování ve vzdělávání tím, že za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a bude tak každému dítěti umožňováno dospět v době, kdy opouští mateřskou školu, k optimální úrovni osobního rozvoje a učení, resp. k takové úrovni, která je pro dítě individuálně dosažitelná.

V zájmu zajištění propojenosti a plynulé návaznosti předškolního a základního vzdělávání a z důvodu maximálního využití a uplatnění výsledků dosažených v etapě předškolního vzdělávání⁹ je nutné, aby základní škola, zejména v počátcích své práce s dítětem, s těmito přirozenými rozdíly ve vzdělávacích možnostech i výkonech dětí dostatečně počítala, brala v úvahu psychologická a didaktická specifika vzdělávání dětí této věkové skupiny a promítala tyto zřetele náležitě do svých forem a metod vzdělávání. Na základě dlouhodobého a každodenního styku s dítětem i jeho rodiči plní předškolní vzdělávání i úkol diagnostický, zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami a dětem nadaným. Předškolní vzdělávání poskytuje všem dětem optimální podmínky pro vlastní rozvoj. Dětem, které to potřebují, poskytuje předškolní vzdělávání, na základě znalosti aktuální úrovně rozvoje i dalších rozvojových možností každého dítěte, včasnou speciálně pedagogickou péči, a tím zlepšuje jejich životní i vzdělávací šance.

3.2 Specifika předškolního vzdělávání, metody a formy práce

Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny a dbá na to, aby tato vývojová specifika byla při vzdělávání dětí v plné míře respektována.

Předškolní vzdělávání nabízí vhodné vzdělávací prostředí, pro dítě vstřícné, podnětné, zajímavé a obsahově bohaté, v němž se dítě může cítit jistě, bezpečně, radostně a spokojeně a které mu zajišťuje možnost projevit se, bavit a zaměstnávat přirozeným dětským způsobem.

Vzdělávání je důsledně vázáno k individuálně různým potřebám a možnostem jednotlivých dětí, včetně vzdělávacích potřeb speciálních. Každému dítěti je poskytnuta pomoc a podpora v míře, kterou individuálně potřebuje, a v kvalitě, která mu vyhovuje. Proto je nutné, aby

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

vzdělávací působení učitele vycházelo z pedagogické diagnostiky – z pozorování a uvědomění si individuálních potřeb a zájmů dítěte, ze znalosti aktuálního stavu jeho vývoje, konkrétní životní a sociální situace, pravidelného sledování jeho vývoje a vzdělávacích pokroků.

Jen tak je možno zajistit, aby pedagogické aktivity probíhaly v rozsahu potřeb jednotlivých dětí, aby každé dítě bylo stimulováno, byla podporována jeho poznávací motivace.

Dítě se tak prostřednictvím vzdělávacích aktivit postupně rozvíjí v základních dovednostech (motorických, poznávacích ad.) vzhledem ke svým optimálním možnostem tak, aby docílilo úspěchu, který je jeho okolím oceněn a samo se cítilo úspěšné. Takovéto pojetí vzdělávání umožňuje vzdělávat společně v jedné třídě děti bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti a učební předpoklady.

V předškolním vzdělávání tak mohou být vytvářeny třídy s věkově homogenním i heterogenním uspořádáním, kde mohou děti vykazovat rozdílné vzdělávací možnosti a potřeby, včetně speciálních. Pro naplnění předpokladů a možností optimálního rozvoje osobnosti každého dítěte je nutné uplatňovat v předškolním vzdělávání odpovídající metody a formy práce. Vhodné je využívání prožitkového a kooperativního učení hrou a činnostmi dětí, které jsou založeny na přímých zážitcích dítěte, podporují dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcují radost dítěte z učení, jeho zájem poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti.

Ve vzdělávání je třeba využívat přirozený tok dětských myšlenek a spontánních nápadů a poskytovat dítěti dostatek prostoru pro spontánní aktivity a jeho vlastní plány.

Učební aktivity probíhají především formou nezávazné dětské hry, kterou se dítě zabývá na základě svého zájmu a vlastní volby.

V předškolním vzdělávání je v dostatečné míře uplatňováno situační učení, založené na vytváření a využívání situací, které poskytují dítěti srozumitelné praktické ukázky životních souvislostí, tak, aby se dítě učilo dovednostem a poznatkům v okamžiku, kdy je potřebuje, a lépe tak chápalo jejich smysl. Významnou roli v procesu učení sehrává spontánní sociální učení, založené na principu přirozené nápodoby. Proto je třeba ve všech činnostech a situacích, které se v průběhu dne v mateřské škole vyskytnou, nejen v didakticky zaměřených činnostech, poskytovat dítěti vzory chování a postojů, které jsou k nápodobě a přejímání vhodné.

V předškolním vzdělávání jsou uplatňovány aktivity spontánní i řízené, vzájemně provázané a vyvážené, v poměru odpovídajícím potřebám a možnostem předškolního dítěte. Takovou specifickou formou, vhodnou pro předškolní vzdělávání v podmínkách mateřské školy, je

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

didakticky zacílená činnost, která je učitelem přímo nebo nepřímo motivovaná, která je dítěti nabízena a v níž je zastoupeno spontánní a záměrné (cílené, plánované) učení. Tyto činnosti probíhají zpravidla v menší skupině či individuálně.

Didaktický styl vzdělávání dětí v mateřské škole je založen na principu vzdělávací nabídky, na individuální volbě a aktivní účasti dítěte.

Učitel je průvodcem dítěte na jeho cestě za poznáním, probouzí v něm aktivní zájem a chuť dívat se kolem sebe, naslouchat a objevovat, nikoliv tím, kdo dítě „úkoluje“ a plnění těchto úkolů kontroluje.

Úkolován je učitel – jeho hlavním úkolem je iniciovat vhodné činnosti, připravovat prostředí a nabízet dítěti příležitosti, jak poznávat, přemýšlet, chápat a porozumět sobě i všemu kolem sebe stále účinnějším způsobem. V předškolním vzdělávání je třeba uplatňovat integrovaný přístup. Vzdělávání probíhá na základě integrovaných bloků, které nerozlišují „vzdělávací oblasti“ či „složky“, ale které nabízejí dítěti vzdělávací obsah v přirozených souvislostech, vazbách a vztazích.

Obsah bloků vychází ze života dítěte, je pro ně smysluplný, zajímavý a užitečný. Realizace takovýchto bloků poskytuje dítěti širokou škálu různých aktivit a nabízí mu hlubší prožitek. Dítě tak nezískává jen izolované poznatky či jednoduché dovednosti, získaná zkušenost je komplexnější a stává se pro dítě snáze uchopitelnou a prakticky využitelnou. Dítě získává skutečné činnostní výstupy – kompetence. I při tomto způsobu práce jsou pro tvorbu i realizaci vzdělávací nabídky využívány metody a prostředky „klasických“ specifických didaktik jednotlivých oborů výchovně vzdělávacích činností (metodik), pokud jsou zaměřeny na práci s předškolním dítětem a pokud odpovídají psychologickým a didaktickým specifikám předškolního vzdělávání.

4 CÍLE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ RVP PV

pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů, a to nejprve v úrovni obecné a následně v úrovni oblastní.

Konkrétně se jedná o tyto kategorie:

- rámcové cíle – vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání
- klíčové kompetence – představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání

- dílčí cíle – vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti
- dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají
- Tyto cílové kategorie jsou těsně provázané a vzájemně spolu korespondují (viz schéma Systém vzdělávacích cílů). Tento systém musí být funkční. Ukazuje, že vědomé a systematické sledování a naplňování stanovených záměrů v běžné každodenní praxi spolehlivě vede k dosahování výstupů. Pracuje-li učitel při vzdělávání dětí průběžně s vědomím vzdělávacích záměrů (ať už v úrovni obecné, či oblastní), má záruku, že skutečně vede děti k osvojování kompetencí a k jejich postupnému zdokonalování.

4.1 Rámcové cíle

Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně čekají. Instituce poskytující předškolní vzdělávání, resp. jejich učitelé, sledují při své práci tyto rámcové cíle (záměry):

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevovat se jako samostatná osobnost působící na své okolí

Tyto rámcové cíle ve svém celku vyjadřují základní orientaci pro předškolní vzdělávání i každodenní práci učitele. Tyto cíle je třeba vnímat tak, že pokud jsou naplňovány, směřuje vzdělávání k utváření základů klíčových kompetencí, neboť zasahuje-li vzdělávání zároveň oblast poznatků, hodnot a postojů, získává dítě dovednosti mnohostrannější, dokonalejší a prakticky využitelnější. To je třeba mít na zřeteli nejen při tvorbě ŠVP, ale zejména ve vzdělávacím procesu samém. Učitel postupuje s plným vědomím, že tyto cíle jsou svým způsobem univerzální, přirozené a všudypřítomné; znamená to, že nejen při činnostech plánovaných, ale při nejrůznějších činnostech, situacích a za různých okolností působí učitel na dítě ve shodě se všemi rámcovými cíli (záměry), a že svým chováním, jednáním i svými postoji

dítě ovlivňuje. Má na zřeteli, že tak může záměrné naplňování těchto cílů podporovat a že tomu zároveň také může – třeba i bezděčně – naopak bránit.

4.2 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence reprezentují v současném vzdělávání cílovou kategorii vyjádřenou v podobě *výstupů*. V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako *soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot* důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince. Jejich pojetí i obsah vychází z hodnot přijímaných společností a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence přispívají ke vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu člověka a k posilování funkcí občanské společnosti.

Kompetence představují soubory *činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů*, které se propojují a doplňují, čímž se postupně stávají složitější, a tím i využitelnější (univerzálněji použitelné). Jejich osvojování je dlouhodobý a složitý proces, který začíná v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života.

Proto je snahou, aby klíčové kompetence tvořily neopominutelný základ vzdělávání na všech úrovních a aby k jejich vytváření směřoval a přispíval veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají. Klíčové kompetence tak získávají ústřední pozici v rámcových vzdělávacích programech.

Již v předškolním věku dítěte jsou vytvářeny *základy klíčových kompetencí, sice elementární, avšak důležité a významné* nejen z hlediska přípravy dítěte pro započetí systematického vzdělávání, ale zároveň pro jeho další životní etapy i celoživotní učení. Dobré a dostatečné základy klíčových kompetencí položené v předškolním věku mohou být podstatným příslibem dalšího příznivého rozvoje a vzdělávání dítěte, nedostatečné základy naopak brzdou, která dítě na počátku jeho životní a vzdělávací cesty může znevýhodňovat. Proto předškolní vzdělávání o jejich vytváření cíleně usiluje.

Pro etapu předškolního vzdělávání jsou za *klíčové* považovány tyto *kompetence*: **Veškeré následující kompetence musí zohledňovat zdravotní stav dítěte.**

1. kompetence k učení

2. kompetence k řešení problémů

3. kompetence komunikativní

4. kompetence sociální a personální

5. kompetence činnostní a občanské

Předpokládá se, že pro dítě předškolního věku mohou být dosažitelné *klíčové kompetence v následující úrovni:*

4.3 Kompetence k učení

dítě ukončující předškolní vzdělávání

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
- uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení
- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije
- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- se učí nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům
- odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých
- se učí s chutí, pokud se mu dostává uznání a ocenění

4.4 Kompetence k řešení problémů

dítě ukončující předškolní vzdělávání

- si všímá dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem
- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost

- užívá při řešení myšlenkových i praktických problémů logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích
- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti
- rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit
- chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit
- se nebojí chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu

4.5 Komunikativní kompetence

dítě ukončující předškolní vzdělávání

- ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog
- se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.)
- se domlouvá gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci
- komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícné, iniciativní a aktivní je výhodou
- ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní (pouze u zdravých dětí)
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím
- dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.)
- ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky a že je možno se jim učit; má vytvořeny elementární předpoklady k učení se cizímu jazyku

4.6 Sociální a personální kompetence

dítě ukončující předškolní vzdělávání

- samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej
- si uvědomuje, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky
- projevuje dětským způsobem citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost
- se dokáže ve skupině prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí
- se spolupodílí na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim
- se chová při setkání s neznámými lidmi či v neznámých situacích obezřetně; nevhodné chování i komunikaci, která je mu nepříjemná, umí odmítnout
- je schopno chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem
- chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování

4.7 Činnostní a občanské kompetence

dítě ukončující předškolní vzdělávání

- se učí svoje činnosti a hry plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat
- dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky
- odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem
- chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá
- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení; k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně; váží si práce i úsilí druhých
- se zajímá o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřený aktuálnímu dění

- chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevšímavost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky
- má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat
- spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat
- si uvědomuje svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu
- ví, že není jedno, v jakém prostředí žije, uvědomuje si, že se svým chováním na něm podílí a že je může ovlivnit
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné okolní prostředí (přírodní i společenské)

Úroveň kompetencí, obecně dosažitelná dítětem ukončujícím předškolní vzdělávání, vyjadřuje očekávaný *vzdělávací přínos předškolního vzdělávání*, tedy to, čím může mateřská škola přispět k výbavě dítěte pro celoživotní učení dříve, než dítě zahájí povinné školní vzdělávání. Soubor klíčových kompetencí je ve svém celku ideálem, k němuž většina dětí nedospěje a dospět nemůže. To ani není smyslem jejich formulování. Soubor klíčových kompetencí nabízí učitelům poměrně jasnou představu, kam směřovat, o čem usilovat. Slouží především *k vymezení odpovídajícího vzdělávacího obsahu jako prostředku k jejich vytváření* (na úrovni rámcové, popř. i školní).

5 VZDĚLÁVACÍ OBSAH V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah předškolního vzdělávání představuje hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. V RVP PV je vymezen tak, aby sloužil k naplňování vzdělávacích záměrů a dosahování vzdělávacích cílů. Stejně jako na dalších vzdělávacích úrovních je vzdělávací obsah v RVP PV formulován v podobě „učiva“ a „očekávaných výstupů“, a to pouze obecně, rámcově.

Vzdělávací obsah se stanovuje pro celou věkovou skupinu společně, tj. pro děti ve věku od 2 do 6 (7) let.

Je snahou formulovat vzdělávací obsah v RVP PV tak, aby odpovídal specifice předškolního vzdělávání, jeho integrované podobě a činnostní povaze. Z toho důvodu:

- vzdělávací obsah představuje kompaktní, *vnitřně propojený celek*, jehož členění do oblastí je třeba vnímat pouze jako pomocné
- „učivo“ je vyjádřeno v podobě *činností*, ať už praktických, či intelektových, popř. v podobě *příležitostí*
- pojem „učivo“ je nahrazen pojmem „vzdělávací nabídka“, který vyjadřuje žádoucí formu prezentace „učiva“ dítěti
- očekávané výstupy mají, stejně jako vzdělávací nabídka, činnostní povahu

Způsob, jakým je vzdělávací obsah v RVP PV vymezen a uspořádán, se liší od dosud uplatňovaného systému. I když je vzdělávací obsah v RVP PV členěn do několika vzdělávacích oblastí, je zachováno integrované pojetí respektující přirozenou celistvost osobnosti dítěte i jeho postupné začleňování se do životního a sociálního prostředí¹⁶. Jednotlivé oblasti, resp. jejich obsahy, se vzájemně prolínají, prostupují, ovlivňují a podmiňují, a ukazují tak na neustálou přítomnost všech oblastí. (Nejedná se o realizační podobu vzdělávacího obsahu, ale pouze o pomocné schéma, které není přímo prakticky upotřebitelné.)

- Odtud vyplývá i nutnost přirozeného propojování oblastí v praxi. Je třeba, aby učitel postupoval ve vzdělávání s vědomím, že realizovat samostatně jednotlivé oblasti by bylo umělé, nereálné a nepřijatelné. Naopak, čím úplnější a dokonalejší bude propojení všech oblastí vzdělávání, a zároveň i podmínek, za kterých probíhá, tím bude vzdělávání přirozenější, účinnější a hodnotnější.
- Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Tyto oblasti jsou nazvány:
 - **1. Dítě a jeho tělo**
 - **2. Dítě a jeho psychika**
 - **3. Dítě a ten druhý**
 - **4. Dítě a společnost**
 - **5. Dítě a svět**
 - **5. Vzdělávací oblasti**

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou zpracovány tak, aby byly pro učitele srozumitelné a aby s jejich obsahem mohl dále pracovat. Každá oblast zahrnuje tyto vzájemně propojené kategorie: dílčí cíle (záměry), vzdělávací nabídku a očekávané výstupy (předpokládané výsledky).

- Dílčí cíle vyjadřují, co by měl učitel v průběhu předškolního vzdělávání sledovat, co by měl u dítěte podporovat.
- Vzdělávací nabídka jako prostředek vzdělávání představuje ve svém celku soubor (souhrn) praktických i intelektových činností, popř. příležitostí, vhodných k naplňování cílů a k dosahování výstupů. Pedagog by měl ve své praxi (tzn. při práci ve třídě) tuto nabídku respektovat a tvůrčím způsobem ji konkretizovat tak, aby nabízené činnosti byly mnohostranné a maximálně pestré a svou úrovní odpovídaly konkrétním možnostem a potřebám dětí.
- Očekávané výstupy jsou dílčí výstupy vzdělávání, které je možno obecně považovat v této úrovni vzdělávání za dosažitelné. Jsou formulovány tak, aby měly charakter způsobilostí (kompetencí) Nejedná se o výčet jednotlivých schopností, poznatků, dovedností kognitivních i praktických, postojů a hodnot, ale o jejich vzájemné propojení, o jejich jednoduché soubory dítětem prakticky využitelné. Tyto výstupy jsou formulovány pro dobu, kdy dítě předškolní vzdělávání ukončuje, s tím, že jejich dosažení není pro dítě povinné. Každé dítě může v čase, kdy opouští mateřskou školu, dosahovat těchto výstupů v míře odpovídající jeho individuálním potřebám a možnostem. Učitel při své práci sleduje proces osvojování těchto způsobilostí jak v rámci třídy dětí, tak u jednotlivých dětí a postupuje tak, aby děti získávaly co nejvíce.
- Z praktického hlediska jsou v RVP PV pojmenována možná rizika, která mohou ohrožovat úspěch vzdělávacích záměrů. Ta srozumitelně upozorňují pedagoga na to, čeho by se měl vyvarovat.

5.1 Dítě a jeho tělo

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům.

- **Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)**

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- uvědomění si vlastního těla
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládání pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
- vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (základní gymnastika, turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- zdravotně zaměřené činnosti (vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační cvičení)
- smyslové a psychomotorické hry
- konstruktivní a grafické činnosti
- hudební a hudebně pohybové hry a činnosti
- jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.
- činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- zachovávat správné držení těla
- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku)
- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou
- vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu
- ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem
- vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů a jiné specifické znaky, rozlišovat vůně, chutě, vnímat hmatem apod.)
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, s nástroji, náčiním a materiálem, zacházet s grafickým a výtvarným materiálem, např. s tužkami, barvami, nůžkami, papírem, modelovací hmotou, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji apod.)
- zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, přijímat stravu a tekutinu, umět stolovat, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o hračky, pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)
- pojmenovat části těla, některé orgány (včetně pohlavních), znát jejich funkce, mít povědomí o těle a jeho vývoji, (o narození, růstu těla a jeho proměnách), znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, s pohybem a sportem
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých
- mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy
- mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)
- zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, drobnými nástroji, sportovním náčiním a nářadím, výtvarnými pomůckami a materiály, jednoduchými hudebními nástroji, běžnými pracovními pomůckami

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)

- denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitostí k pracovním úkonům
- nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- absence či nedostatek řízených pohybových aktivit vedoucích k osvojení nových pohybových dovedností
- nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech
- nedostatek či zkreslení elementárních informací o lidském těle, o jeho růstu a vývoji, o funkcích některých částí a orgánů, o zdraví i možnostech jeho ohrožení, způsobech ochrany zdraví a bezpečí
- nevhodné vzory chování dospělých v prostředí mateřské školy
- nedostatečně připravené prostředí, nedostatečné vybavení náčiním, náradím, popř. nedostatečné využívání vybavení a dalších možností apod.

5.2 Dítě a jeho psychika

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

- Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“: Jazyk a řeč; Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace; Sebepojetí, city a vůle.

5.3 Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu
- osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka i další formy sdělení verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické)
- Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)
- artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky, vokální činnosti
- společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, sledování filmových a divadelních pohádek a příběhů
- vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo
- přednes, recitace, dramatizace, zpěv
- grafické napodobování symbolů, tvarů, čísel, písmen
- prohlížení a „čtení“ knížek
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků, užívání gest
- činnosti a příležitosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky (noviny, časopisy, knihy, audiovizuální technika)

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči

- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách
- vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)
- domluvit se slovy i gesty, improvizovat
- porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)
- formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat
- učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí)
- učit se z paměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu apod.)
- sledovat a vyprávět příběh, pohádku
- popsat situaci (skutečnou, podle obrázku)
- chápat slovní vtip a humor
- sluchově rozlišovat začáteční a koncové slabiky a hlásky ve slovech
- utvořit jednoduchý rým
- poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
- rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, značení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci
- sledovat očima zleva doprava
- poznat některá písmena a číslice, popř. slova
- poznat napsané své jméno
- projevovat zájem o knížky, soustředěně poslouchat četbu, hudbu, sledovat divadlo, film, užívat telefon

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitosti k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim
- špatný jazykový vzor
- vytváření komunikativních zábran (necitlivé donucování dítěte k hovoru, nerespektování dětského ostychu vedoucí k úzkosti a strachu dítěte)

- časově a obsahově nepřiměřené využívání audiovizuální, popř. počítačové techniky, nabídka nevhodných programů (nevhodná volba či časté a dlouhodobé sledování pořadů televize, videa apod.)
- nedostatečná pozornost k rozvoji dovedností předcházejících čtení a psaní
- omezený přístup ke knížkám

5.4 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a k učení, podpora a rozvoj zájmu o učení
- osvojení si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkci (abeceda, čísla)
- vytváření základů pro práci s informacemi

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)

- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (kognitivní, imaginativní, výtvarné, konstruktivní, hudební, taneční či dramatické aktivity)
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- hry a činnosti zaměřené ke cvičení různých forem paměti (mechanické a logické, obrazné a pojmové)
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou, s obrazovým materiálem, s médii apod.)
- činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zaměřené na seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy a jejich symbolikou (číselná řada, číslice, základní geometrické tvary, množství apod.) a jejich smysluplnou praktickou aplikaci
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost
- poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (odhalovat podstatné znaky, vlastnosti předmětů, nacházet společné znaky, podobu a rozdíl, charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

- postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
- chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat, uspořádávat a třídit soubory předmětů podle určitého pravidla, orientovat se v elementárním počtu cca do šesti, chápat číselnou řadu v rozsahu první desítky, poznat více, stejně, méně, první, poslední apod.)
- chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase
- učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit
- řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“
- nalézat nová řešení nebo alternativní k běžným
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických) i ve slovních výpovědích k nim

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- převaha předávání hotových poznatků slovním poučováním a vysvětlováním
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- omezený prostor pro vyjádření a uplatnění představivosti a mimoracionálního poznávání
- převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti i prostoru pro rozvoj fantazie
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitostí a prostoru k experimentaci a exploraci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hru, k jejímu rozvinutí a dokončení

5.5 Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti)
- získání relativní citové samostatnosti

- rozvoj schopnosti sebeovládání
- rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání
- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- činnosti přiměřené silám a schopnostem dítěte a úkoly s viditelným cílem a výsledkem, v nichž může být dítě úspěšné
- činnosti nejrůznějšího zaměření vyžadující (umožňující) samostatné vystupování, vyjadřování, obhajování vlastních názorů, rozhodování a sebehodnocení
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- cvičení organizačních dovedností
- estetické a tvůrčí aktivity (slovesné, výtvarné, dramatické, literární, hudební, pohybové a další)
- sledování pohádek a příběhů obohacujících citový život dítěte
- cvičení v projevování citů (zvláště kladných), v sebekontrolě a v sebeovládání (zvláště záporných emocí, např. hněvu, zlosti, úzkosti)
- hry na téma rodiny, přátelství apod.
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)
- činnosti zaměřené k poznávání různých lidských vlastností; záměrné pozorování, čím se lidé mezi sebou liší (fyzické i psychické vlastnosti, dovednosti, schopnosti, city, vlastnosti dané pohlavními rozdíly, věkem, zeměpisným místem narození, jazykem) a v čem jsou si podobní
- dramatické činnosti (předvádění a napodobování různých typů chování člověka v různých situacích), mimické vyjadřování nálad (úsměv, pláč, hněv, zloba, údiv, vážnost apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory

- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je
- rozhodovat o svých činnostech
- ve známých a opakujících se situacích a v situacích, kterým rozumí, ovládat svoje city a přizpůsobovat jim své chování
- vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.
- uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)
- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení
- respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti
- zorganizovat hru
- uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (lásku, soucítění, radost, spokojenost i strach, smutek, odmítání), rozlišovat citové projevy v důvěrném (rodinném) a cizím prostředí
- prožívat a dětským způsobem projevovat, co cítí (soucit, radost, náklonnost), snažit se ovládat své afektivní chování (odložit splnění svých osobních přání, zklidnit se, tlumit vztek, zlost, agresivitu apod.)
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
- těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním
- zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
- nedostatek možností projevovat vlastní city, sdělovat citové dojmy a prožitky a hovořit o nich
- nepřiměřené nároky na dítě, časté negativní hodnocení, kdy dítě opakovaně prožívá pocit selhání

- nedostatečné uznání a oceňování úsilí či úspěchu dítěte
- jednání, které dítě pociťuje jako křivdu a vnímá jako násilí
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činností dětí dospělými
- stresy a napětí, nejistota, nedostatek ochrany a osobního soukromí
- nevhodné vzory a modely chování (netaktní komunikace, nedostatek sociálního citění, ohleduplnosti a tolerance, necitlivé vztahy a postoje okolí)
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, citění, prožívání a vyjadřování

5.6 Dítě a ten druhý

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému
- osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti apod.)
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj kooperativních dovedností
- ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- sociální a interaktivní hry, hraní rolí, dramatické činnosti, hudební a hudebně pohybové hry, výtvarné hry a etudy
- společenské hry, společné aktivity nejrůznějšího zaměření
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému

- aktivity podporující sbližování dětí
- aktivity podporující uvědomování si vztahů mezi lidmi (kamarádství, přátelství, vztahy mezi oběma pohlavími, úcta ke stáří apod.)
- hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
- činnosti zaměřené na porozumění pravidlům vzájemného soužití a chování, spolupodílení se na jejich tvorbě
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.
- činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije – rodina (funkce rodiny, členové rodiny a vztahy mezi nimi, život v rodině, rodina ve světě zvířat), mateřská škola (prostředí, vztahy mezi dětmi i dospělými, kamarádi)
- hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí své i druhých
- četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho
- porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad
- přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství
- odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná
- uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému, přiznávat stejná práva druhým a respektovat je
- chápat, že všichni lidé (dětí) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, resp. osobnostní odlišnosti jsou přirozené
- uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou
- spolupracovat s ostatními
- dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití a chování doma, v mateřské škole, na veřejnosti, dodržovat herní pravidla
- respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.

- vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)
- bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.
- chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)

- nedostatek pozitivních příkladů a vzorů prosociálního chování, málo vstřícné postoje dospělých k dítěti i k sobě navzájem
- nedostatečně psychosociálně „bezpečné“ prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- nedostatek empatie, neposkytování empatické odezvy na problémy dítěte
- příliš ochránářské či příliš nevšímavé prostředí
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- manipulace dítěte tzv. pozitivními prostředky (citovými prostředky, chválením bez opodstatnění)
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých činností a podporování nezdravé soutěživosti
- nejednoznačně formulovaná pravidla chování ve vztahu k druhému, nedodržování přijatých pravidel, špatný vzor
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství
- soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace

5.7 Dítě a společnost

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i

postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k rodině, k ostatním dětem) a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané
- rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně a aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny
- vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností
- vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevat
- rozvoj společenského i estetického vkusu

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- různorodé společné hry a skupinové aktivity (námětové hry, dramatizace, konstruktivní a výtvarné projekty apod.) umožňující dětem spolupodílet se na jejich průběhu i výsledcích
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- tvůrčí činnosti slovesné, literární, dramatické, výtvarné, hudební, hudebně pohybové, dramatické apod. podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, estetické vnímání i vyjadřování a tříbení vkusu

- receptivní slovesné, literární, výtvarné či dramatické činnosti (poslech pohádek, příběhů, veršů, hudebních skladeb a písní, sledování dramatizací, divadelních scének)
- setkávání se s literárním, dramatickým, výtvarným a hudebním uměním mimo mateřskou školu, návštěvy kulturních a uměleckých míst a akcí zajímavých pro předškolní dítě
- hry zaměřené k poznávání a rozlišování různých společenských rolí (dítě, dospělý, rodič, učitelka, žák, role dané pohlavím, profesní role, herní role) a osvojování si rolí, do nichž se dítě přirozeně dostává
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost apod.) v jednání lidí
- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, poslechnout pokyn apod.)
- pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat
- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
- začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti
- porozumět běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých

- adaptovat se na život ve škole, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí školy i jeho běžných proměn (vnímat základní pravidla jednání ve skupině, podílet se na nich a řídit se jimi, podřídít se rozhodnutí skupiny, přizpůsobit se společnému programu, spolupracovat, přijímat autoritu) a spoluvytvářet v tomto společenství prostředí pohody
- vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)
- utvořit si základní dětskou představu o pravidlech chování a společenských normách, co je v souladu s nimi a co proti nim a ve vývojově odpovídajících situacích se podle této představy chovat (doma, v mateřské škole i na veřejnosti)
- chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí
- dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově
- uvědomovat si, že ne všichni lidé respektují pravidla chování, že se mohou chovat neočekávaně, proti pravidlům, a tím ohrožovat pohodu i bezpečí druhých; odmítat společensky nežádoucí chování (např. lež, nespravedlnost, ubližování, lhostejnost či agresivitu), chránit se před ním a v rámci svých možností se bránit jeho důsledkům (vyhýbat se komunikaci s lidmi, kteří se takto chovají)
- zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami, s penězi apod.
- vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)
- zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)
- vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zazpívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbíživých a nevkusných podnětů

- nevhodný mravní vzor okolí (děti jsou svědky nespravedlivého, nezdvořilého, hrubého, ironického, popř. agresivního chování, netolerantních, necitlivých či nevšímavých postojů apod.) včetně nevhodných vzorů v médiích
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
- schematické mravní hodnocení bez možnosti dítěte vyjádřit vlastní úsudek
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- ironizování a znevažování úsilí dítěte
- potlačování autonomního chování dítěte v zájmu zkratkovitého dosažení vnější disciplíny a poslušnosti
- nevšímavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

5.8 Dítě a svět

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.

Dílčí vzdělávací cíle (co učitel u dítěte podporuje)

- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu
- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- poznávání jiných kultur
- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí)

- přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím
- hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- praktické užívání technických přístrojů, hraček a dalších předmětů a pomůcek, se kterými se dítě běžně setkává
- přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- práce s literárními texty, s obrazovým materiálem, využívání encyklopedií a dalších médií
- kognitivní činnosti (kladení otázek a hledání odpovědí, diskuse nad problémem, vyprávění, poslech, objevování)
- praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich

vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)

- využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte k seznamování dítěte s elementárními dětsky srozumitelnými reáliemi o naší republice
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)
- ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě i jednoduché praktické situace, které se doma a v mateřské škole opakují, chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.)
- uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat, a mít povědomí o tom, jak se prakticky chránit (vědět, jak se nebezpečí vyhnout, kam se v případě potřeby obrátit o pomoc)
- osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi
- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
- vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)
- všimnout si změn a dění v nejbližším okolí
- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje) a že s těmito změnami je třeba v životě počítat, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole

- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všimnout si nepořádků a škod, upozornit na ně
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)

- nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- užívání abstraktních pojmů, předávání „hotových“ poznatků
- převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)
- nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné
- nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
- špatný příklad dospělých (chování ohrožující životní prostředí, neekologické postoje, xenofobní chování, lhostejnost k problémům kolem sebe a neochota podílet se na jejich řešení)
- uzavřenost školy a jejího vzdělávacího programu vůči existujícím problémům a aktuálnímu dění

6 VZDĚLÁVACÍ OBSAH VE ŠKOLNÍM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU

Vzdělávací obsah RVP PV slouží učitelům jako východisko pro přípravu vlastní vzdělávací nabídky. Učitel ji ve školním (třídním) vzdělávacím programu formuluje v podobě, v jaké ji bude dětem předkládat – a to v podobě integrovaných bloků.

Je to jediný požadavek společný všem vzdělávacím programům připravovaným na školní úrovni. Školy tak mají značnou volnost v tom, jakým způsobem vzdělávací obsah daný RVP PV pojmu a realizují.

Ve vztahu mezi integrovanými bloky a vzdělávacími oblastmi z RVP PV platí, že bloky jsou tvořeny tak, aby „zasahovaly“ (integrovaly) všechny vzdělávací oblasti (s tím, že některá oblast může převažovat, jiné se může blok dotýkat jen velmi okrajově); tyto bloky jsou tedy vzhledem ke vzdělávacím oblastem RVP PV průřezové.

Integrované bloky se vztahují k určitému tématu, vycházejí z praktických životních problémů a situací nebo jsou zaměřeny k určitým činnostem, k praktickým aktivitám apod. Mohou tak mít podobu tematických celků, projektů či programů.

Bloky mohou být různě rozsáhlé, dlouhodobé, střednědobé i krátkodobé, mohou se dále členit, větvit apod. Měly by být vytvářeny natolik široké a obsáhlé, aby poskytovaly dostatek zajímavých a různorodých podnětů ke konkrétním činnostem.

Zaměření těchto bloků vychází z přirozených potřeb a zájmů dítěte a ze skutečností dítěti a jeho životu blízkých. Jejich obsah musí být předškolnímu dítěti srozumitelný, užitečný a pro ně prakticky využitelný. Pomáhá dítěti chápat sebe sama i okolní svět, rozumět jeho dění a orientovat se v něm. Je upraven tak, aby vyhověl věku, úrovni rozvoje a sociálním zkušenostem dětí, pro které jsou bloky připravovány.

Obsah bloků odpovídá vzdělávacímu obsahu stanovenému ve vzdělávací nabídce v RVP PV. Činnosti nabízené v rámci ŠVP (TVP) jsou různorodé a zasahují do všech oblastí lidského konání. Rozvíjejí intelektové i praktické schopnosti a dovednosti dítěte, prohlubují jeho poznání, obohacují jeho praktickou zkušenost a zvyšují praktickou využitelnost toho, co se dítě naučí.

Integrované bloky svým obsahem vzájemně navazují, doplňují se, mohou se prolínat a přecházet plynule jeden do druhého. Je přirozené a správné, že vzdělávací obsah, resp. některé jeho prvky se v různých integrovaných blocích opakují a dítěti se znovu připomínají, že se s nimi setkává v nových souvislostech a učí se vidět věci z různých pohledů. Právě to významně přispívá k tomu, že si dítě může vytvářet globální a reálný

pohled na současný svět i jeho dění a že získané poznatky i dovednosti může lépe využívat v běžném životě a v dalším učení. Pokud se setkává se stejným obsahem i mimo formální vzdělávací nabídku, při příležitostech neplánovaných a vidí je v přirozených logických vztazích a životních souvislostech, jsou výsledky vzdělávání ještě účinnější.

Vzdělávací obsah RVP PV slouží učiteli jako východisko pro přípravu vlastní vzdělávací nabídky. Učitel ji ve školním (třídním) vzdělávacím programu formuluje v podobě, v jaké ji bude dětem předkládat – a to v podobě integrovaných bloků.

Je to jediný požadavek společný všem vzdělávacím programům připravovaným na školní úrovni. Školy tak mají značnou volnost v tom, jakým způsobem vzdělávací obsah daný RVP PV pojmu a realizují.

Ve vztahu mezi integrovanými bloky a vzdělávacími oblastmi z RVP PV platí, že bloky jsou tvořeny tak, aby „zasahovaly“ (integrovaly) všechny vzdělávací oblasti (s tím, že některá oblast může převažovat, jiné se může blok dotýkat jen velmi okrajově); tyto bloky jsou tedy vzhledem ke vzdělávacím oblastem RVP PV průřezové.

Integrované bloky se vztahují k určitému tématu, vycházejí z praktických životních problémů a situací nebo jsou zaměřeny k určitým činnostem, k praktickým aktivitám apod. Mohou tak mít podobu tematických celků, projektů či programů.

Bloky mohou být různě rozsáhlé, dlouhodobé, střednědobé i krátkodobé, mohou se dále členit, větvit apod. Měly by být vytvářeny natolik široké a obsáhlé, aby poskytovaly dostatek zajímavých a různorodých podnětů ke konkrétním činnostem.

Zaměření těchto bloků vychází z přirozených potřeb a zájmů dítěte a ze skutečností dítěti a jeho životu blízkých. Jejich obsah musí být předškolnímu dítěti srozumitelný, užitečný a pro ně prakticky využitelný. Pomáhá dítěti chápat sebe sama i okolní svět, rozumět jeho dění a orientovat se v něm. Je upraven tak, aby vyhověl věku, úrovni rozvoje a sociálním zkušenostem dětí, pro které jsou bloky připravovány.

Obsah bloků odpovídá vzdělávacímu obsahu stanovenému ve vzdělávací nabídce v RVP PV. Činnosti nabízené v rámci ŠVP (TVP) jsou různorodé a zasahují do všech oblastí lidského konání. Rozvíjejí intelektové i praktické schopnosti a dovednosti dítěte, prohlubují jeho poznání, obohacují jeho praktickou zkušenost a zvyšují praktickou využitelnost toho, co se dítě naučí.

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Integrované bloky svým obsahem vzájemně navazují, doplňují se, mohou se prolínat a přecházet plynule jeden do druhého²⁰. Je přirozené a správné, že vzdělávací obsah, resp. některé jeho prvky se v různých integrovaných blocích opakují a dítěti se znovu připomínají, že se s nimi setkává v nových souvislostech a učí se vidět věci z různých pohledů. Právě to významně přispívá k tomu, že si dítě může vytvářet globální a reálný pohled na současný svět i jeho dění a že získané poznatky i dovednosti může lépe využívat v běžném životě a v dalším učení. Pokud se setkává se stejným obsahem i mimo formální vzdělávací nabídku, při příležitostech neplánovaných a vidí je v přirozených logických vztazích a životních souvislostech, jsou výsledky vzdělávání ještě účinnější.

7 Podmínky předškolního vzdělávání

Základní podmínky, které je třeba při vzdělávání dětí dodržovat, jsou legislativně vymezeny příslušnými právními normami (zákony, vyhláškami, prováděcími právními předpisy). V návaznosti na ně RVP PV podrobněji popisuje a doplňuje další materiální, organizační, personální, psychohygienické a pedagogické podmínky, které příznivě ovlivňují, resp. podmiňují kvalitu poskytovaného vzdělávání vymezenou a požadovanou RVP PV. Lesní mateřské školy zajišťují stejné podmínky, pokud je právní předpisy nestanoví jinak.

7.1 Věcné podmínky

- Mateřská škola má dostatečně velké prostory (podlahová plocha i objem vzduchu atd. dle příslušného předpisu) a takové prostorové uspořádání, které vyhovuje nejrůznějším skupinovým i individuálním činnostem dětí.
- Dětský nábytek, tělocvičné nářadí, zdravotně hygienické zařízení (umývárny, toalety) i vybavení pro odpočinek dětí (lůžka) jsou přizpůsobeny antropometrickým požadavkům, odpovídají počtu dětí, jsou zdravotně nezávadné a bezpečné a jsou estetického vzhledu.
- Vybavení hračkami, pomůckami, náčiním, materiály a doplňky odpovídá počtu dětí i jejich věku; je průběžně obnovováno a doplňováno a pedagogy plně využíváno.
- Hračky, pomůcky, náčiní a další doplňky nebo alespoň jejich podstatná část je umístěna tak, aby je děti dobře viděly, mohly si je samostatně brát a zároveň se

vyzvaly v jejich uložení; jsou stanovena pravidla pro jejich využívání pedagogy i dětmi.

- Prostředí je upraveno tak, aby dětské práce byly přístupné dětem i jejich rodičům.
- Na budovu mateřské školy bezprostředně navazuje zahrada či hřiště. Tyto prostory jsou vybavené tak, aby umožňovaly dětem rozmanité pohybové a další aktivity.
- Všechny vnitřní i venkovní prostory mateřské školy splňují bezpečnostní a hygienické normy dle platných předpisů (týkajících se např. čistoty, teploty, vlhkosti vzduchu, osvětlení, hlučnosti, světla a stínu, alergizujících či jedovatých látek a rostlin).

Materiální zajištění:

Prostory určené pro Speciální mateřskou školu jsou plně vyhovující, splňují veškeré funkční i estetická kritéria předškolního zařízení, dále je vybavena odpovídajícím nábytkem, pomůckami určenými k této činnosti. Zároveň odpovídají i počtu dětí. Děti se samy podílejí svými výtvary na úpravě a výzdobě prostředí. Dětské práce zkrášlují nejen šatnu a chodbu přístupné rodičovské veřejnosti, ale i prostředí ve třídě. V budoucnu bychom rádi vybavili SMŠ i o interaktivní tabuli, včetně tabletu.

Pomůcky pro děti s mentálním postižením:

- jednoduché didaktické pomůcky,
- speciální pomůcky pro rozvoj smyslového vnímání, zrakové a sluchové percepce,
- názorné pomůcky pro stimulaci kognitivního vývoje,
- názorné obrázky z tvrdých materiálů nebo upravené do fólií,
- pomůcky pro rozvoj komunikace,
- pomůcky pro muzikoterapii, arteterapii atp.

Pomůcky pro děti s diagnózou autismus:

- pro rozvoj zrakového vnímání: chrastítka, rolničky, kroužky,
- pro rozvoj sluchového vnímání: hudební zvukové hračky, rolničky,
- pro rozvoj hmatového vnímání: pomůcky ze dřeva, plastů, textilu,

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- pro rozvoj hrubé motoriky: hračky na kolečkách, nafukovací míče, figury,
- manipulační hračky: ozvučené figurky, složitější manipulační pomůcky, hračky do vody,
- stavebnice, lego, kostky,
- závěsné hračky,
- klasická chrastítka,
- vodní hračky,
- zasunování kolíčků,
- barevné skládačky,
- strkací, tahací hračky,
- skládačky,
- obrázkové knížky.

Pomůcky pro děti s narušenou komunikační schopností

- logopedické zrcadlo,
- logopedické špátle,
- rota vibrátor,
- kazetový magnetofon,
- pěnové míčky pro orofaciální stimulaci,
- Orffovy nástroje (rozvoj sluchového vnímání),
- bublifuk, polystyrenové kuličky atp. (dechová cvičení, nácvik mechanismu dýchání),
- logopedické SW programy (např. Altík, Méd'a, SpeechViewer, Piktogramy),
- CD – např. Říkejte si děti se mnou, Zvuky okolního světa,
- soubor reálných předmětů (předmětová komunikace),
- obrazový materiál (fotografie, obrázky /slouží k vyvození, fixaci a automatizaci jednotlivých hlásek/, logopedická pexesa /L, R, Ř, slovesa – fixace, automatizace hlásek /Jazyk a řeč – obrazový a metodický materiál k podpoře správného a přirozeného vývoje řeči v logopedické prevenci atp., Šimonovy pracovní listy, Logopedické omalovánky, Náměty pro logopedickou prevenci atp.),
- skládačky, puzzle, kostky (rozvoj jemné motoriky, senzomotoriky, logického myšlení),
- odborné logopedické publikace.

Mnoho pomůcek si vyrábějí sami pedagogové na míru konkrétním dětem a jejich potřebám.

7.2 Životospráva

- Dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava (dle předpisu). Je zachována vhodná skladba jídelníčku, dodržována zdravá technologie přípravy pokrmů a nápojů, děti mají stále k dispozici ve třídě dostatek tekutin a mezi jednotlivými podávanými pokrmy jsou dodržovány vhodné intervaly. Je nepřijatelné násilně nutit děti do jídla.
- Je zajištěn pravidelný denní rytmus a řád, který je však současně natolik flexibilní, aby umožňoval organizaci činností v průběhu dne přizpůsobit potřebám a aktuální situaci (aby např. rodiče mohli své děti přivádět podle svých možností, aby bylo možné reagovat na neplánované události v životě mateřské školy).
- Děti jsou každodenně a dostatečně dlouho venku, program činností je přizpůsobován okamžité kvalitě ovzduší.
- Děti mají dostatek volného pohybu nejen na zahradě, ale i v interiéru mateřské školy.
- V denním programu je respektována individuální potřeba aktivity, spánku a odpočinku jednotlivých dětí (např. dětem s nižší potřebou spánku je nabízen jiný klidný program namísto odpočinku na lůžku). Donucovat děti ke spánku na lůžku je nepřijatelné.
- Učitelé se sami chovají podle zásad zdravého životního stylu a poskytují tak dětem přirozený vzor.
- Dětem je poskytována plnohodnotná a vyvážená strava – **SMŠ zajišťuje stravování dovozem jídel od smluvního dodavatele za dodržení hygienických podmínek. Svačinky se připravují ve školní – výdejně.**
- Dbáme na pitný režim – nápoje se obměňují. V letních měsících je dětem zajištěno podávání tekutin během venku. Každé dítě má svůj hrneček.

7.2 Psychosociální podmínky

Všichni zaměstnanci školy vytváří dětem prostředí, kde se cítí spokojeně, jistě a bezpečně. Učitelka je pro děti nejen autoritou, ale hlavně důvěryhodným partnerem, přítelem. Je kladen důraz na respektování potřeb a možností dítěte a na jeho individualitu. Všechny děti mají ve

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

škole stejná práva, stejné možnosti i stejné povinnosti. Volnost a osobní svoboda je vyvážená s nezbytnou mírou omezení vyplývající z nutnosti dodržovat potřebný řád a učit tak děti pravidlům soužití. V dětech rozvíjíme citlivost pro vzájemnou toleranci, ohleduplnost, zdvořilost a vzájemnou pomoc a podporu. Dbáme na to, aby bylo chváleno nejen za výkon, ale i za snahu a účast. Podporujeme dítě nebát se pracovat samostatně, rozvíjíme jeho sebevědomí.

- Děti i dospělí se cítí v prostředí mateřské školy dobře, spokojeně, jistě a bezpečně.
- Nově příchozí dítě má možnost postupně se adaptovat na nové prostředí i situaci.
- Učitelé respektují potřeby dětí (obecně lidské, vývojové a individuální), reagují na ně a napomáhají v jejich uspokojování (jednají nenásilně, přirozeně a citlivě, navozují situace pohody, klidu, relaxace apod.). Děti nejsou neúměrně zatěžovány či neurotizovány spěchem a chvatem ani nadměrnou náročností prováděných činností.
- Všechny děti mají rovnocenné postavení a žádné z nich není zvýhodňováno ani znevýhodňováno. Jakékoliv projevy nerovností, podceňování a zesměšňování dětí jsou nepřijatelné.
- Volnost a osobní svoboda dětí je dobře vyvážená s nezbytnou mírou omezení vyplývajících z nutnosti dodržovat v mateřské škole potřebný řád a učit děti pravidlům soužití.
- Dětem se dostává jasných a srozumitelných pokynů. Třída je pro děti kamarádkým společenstvím, v němž jsou zpravidla rády.
- Pedagogický styl, resp. způsob, jakým jsou děti vedeny, je podporující, sympatizující, projevuje se přímou, vstřícnou, empatickou a naslouchající komunikací učitele s dětmi. Je vyloučeno manipulování s dítětem, zbytečné organizování dětí z obavy o časové prostoje, podporování nezdravé soutěživosti dětí. Jakákoliv komunikace s dítětem, kterou dítě pociťuje jako násilí, je nepřijatelná.
- Je uplatňován pedagogický styl s nabídkou, který počítá s aktivní spoluúčastí a samostatným rozhodováním dítěte. Vzdělávací nabídka odpovídá mentalitě předškolního dítěte a potřebám jeho života (je dítěti tematicky blízká, jemu pochopitelná, přiměřeně náročná, dítěti užitečná a prakticky využitelná).
- Učitel se vyhýbá negativním slovním komentářům a podporuje děti v samostatných pokusech, je uznalý, dostatečně oceňuje a vyhodnocuje konkrétní

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

projevy a výkony dítěte a přiměřeně na ně reaguje pozitivním oceněním, vyvaruje se paušálních pochval stejně jako odsudků.

- Ve vztazích mezi dospělými i mezi dětmi se projevuje vzájemná důvěra, tolerance, ohleduplnost a zdvořilost, solidarita, vzájemná pomoc a podpora. Dospělí se chovají důvěryhodně a spolehlivě (autenticky).
- Učitel se programově věnuje neformálním vztahům dětí ve třídě a nenásilně je ovlivňuje prosociálním směrem (prevence šikany a jiných sociálně patologických jevů u dětí).

7.4 Organizace

Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti dětí, na jejich aktuální či aktuálně změněné potřeby.

Do denního programu jsou pravidelně (několikrát v týdnu) zařazovány řízené zdravotně preventivní pohybové aktivity.

Učitelé se plně věnují dětem a jejich vzdělávání.

Děti nacházejí potřebné zázemí, klid, bezpečí i soukromí.

Při vstupu dítěte do mateřské školy je uplatňován individuálně přizpůsobený adaptační režim.

Poměr spontánních a řízených činností je v denním programu vyvážený, a to včetně aktivit, které mateřská škola organizuje nad rámec běžného programu.

Děti mají dostatek času i prostoru pro spontánní hru, aby ji mohly dokončit nebo v ní později pokračovat.

Veškeré aktivity jsou organizovány tak, aby děti byly podněcovány k vlastní aktivitě a experimentování, aby se zapojovaly do organizace činností, pracovaly svým tempem atp.

Jsou vytvářeny podmínky pro individuální, skupinové i frontální činnosti, děti mají možnost účastnit se společných činností v malých, středně velkých i velkých skupinách.

Je dostatečně dbáno na osobní soukromí dětí. Pokud to děti potřebují, mají možnost uchýlit se do klidného koutku a neúčastnit se společných činností, stejně tak i možnost soukromí při osobní hygieně apod.

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Plánování činností vychází z potřeb a zájmů dětí, vyhovuje individuálním vzdělávacím potřebám a možnostem dětí.

Pro realizaci plánovaných činností jsou vytvářeny vhodné materiální podmínky (věcné vybavení prostředí je dostatečné a kvalitní, pomůcky jsou připravovány včas).

Nejsou překračovány stanovené počty dětí ve třídě23, spojování tříd je maximálně omezeno.

7.5 Řízení mateřské školy

- Povinnosti, pravomoci a úkoly všech zaměstnanců jsou jasně vymezeny.
- Je vytvořen funkční informační systém, a to jak uvnitř mateřské školy, tak navenek.
- Při vedení zaměstnanců ředitel vytváří ovzduší vzájemné důvěry a tolerance, zapojuje spolupracovníky do řízení mateřské školy, ponechává jim dostatek pravomocí a respektuje jejich názor. Podporuje a motivuje spoluúčast všech členů týmu na rozhodování o zásadních otázkách školního programu.
- Ředitel školy vyhodnocuje práci všech zaměstnanců, pozitivně zaměstnance motivuje a podporuje jejich vzájemnou spolupráci, a to vždy formou ústní.V případě pracovní výtky, vždy formou písemnou.
- Pedagogický sbor pracuje jako tým, v případě zájmu zve ke spolupráci i rodiče.
- Plánování pedagogické práce a chodu mateřské školy je funkční, opírá se o předchozí analýzu a využívá zpětnou vazbu.
- Ředitel vypracovává školní vzdělávací program ve spolupráci s ostatními členy týmu, případně s rodiči. Kontrolní a evaluační činnosti zahrnují všechny stránky chodu mateřské školy, jsou smysluplné a užitečné. Z výsledků jsou vyvozovány závěry pro další práci.
- Mateřská škola spolupracuje se zřizovatelem a dalšími orgány státní správy a samosprávy, s nejbližší základní školou, popřípadě i jinými organizacemi v místě mateřské školy a s odborníky poskytujícími pomoc zejména při řešení individuálních výchovných a vzdělávacích problémů dětí.

7.6 Personální a pedagogické zajištění

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- Všichni zaměstnanci, kteří pracují v mateřské škole jako pedagogičtí pracovníci, mají předepsanou odbornou kvalifikaci. Ti, kterým část odbornosti chybí, si ji průběžně doplňují.
- Pedagogický sbor, resp. pracovní tým funguje na základě jasně vymezených a společně vytvořených pravidel.
- Pedagogičtí pracovníci se sebevzdělávají, ke svému dalšímu vzdělávání přistupují aktivně.
- Ředitel podporuje profesionalizaci pracovního týmu, sleduje udržení a další růst profesních kompetencí všech pedagogů (včetně své osoby), vytváří podmínky pro jejich další systematické vzdělávání.
- Služby učitelů jsou organizovány takovým způsobem, aby byla vždy a při všech činnostech zajištěna optimální pedagogická péče o děti.
- Je podle možností a podmínek školy zajištěno překrývání přímé pedagogické činnosti učitelů ve třídě, optimálně alespoň v rozsahu dvou a půl hodiny.
- Zaměstnanci jednají, chovají se a pracují profesionálním způsobem (v souladu se společenskými pravidly a pedagogickými a metodickými zásadami výchovy a vzdělávání předškolních dětí).

Kritéria výběru zaměstnanců

Důležitou podmínkou práce v mateřské škole speciální je pozitivní vztah k handicapovaným dětem, jejich přijetí, pochopení, tolerance, uvědomění si jejich možností a schopností, umění individuálního přístupu. Pro učitelky je požadováno pedagogické vzdělání doplněné studiem oboru speciální pedagogiky. Nezbytné je celoživotní vzdělávání v tomto oboru. Provozní zaměstnanci jsou přijímáni na základě fyzické způsobilosti, důraz klademe na ochotu, vstřícnost, pozitivní vztah k dětem a vzájemnou spolupráci mezi všemi zaměstnanci.

Hodnocení pracovníků:

Po celý školní rok probíhá dlouhodobé sledování všech zaměstnanců ředitelkou a hospitace ve třídě. Systém vzájemných následů učitelek ve třídě slouží jako forma sebevzdělávání, inspirace k vlastní práci, poznávání jiných kolektivů a práce učitelek na jednotlivých třídách. Systém je plánován od září do června příslušného školního roku. Hodnocení pracovníků prováděné ředitelkou školy se uskutečňuje jednou ročně metodou ústní nebo dotazníků pro učitelky, provozní zaměstnance a asistenty, hodnotícími pohovory). Součástí hodnocení

učitelé je stanovení si cíle pro další školní rok v rámci plánu osobního rozvoje. Pracovníci mají možnost vyjádřit se k obsahu a kritériím hodnocení, jsou s nimi předběžně seznamováni.

7.7 Spoluúčast rodičů

- Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.
- Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.
- Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.
- Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání. Konzultace o rozvoji probíhají každý den.
- Zaměstnanci školy chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.
- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.

8 Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

RVP PV vychází ve své základní koncepci z respektování individuálních potřeb a možností dítěte. Z toho důvodu je RVP PV základním východiskem i pro přípravu vzdělávacích programů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, ať už jsou tyto děti vzdělávány v běžné mateřské škole, či v mateřské škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona.

Dítětem se speciálními vzdělávacími potřebami je dítě, které k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Tyto děti mají právo na bezplatné poskytování podpůrných

opatření z výčtu uvedeného v § 16 školského zákona. Podpůrná opatření realizuje mateřská škola.

Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů. Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

8.1 Speciálně pedagogická činnost pro mentálně postižené

- Metodika cvičení pro děti raného věku, Strassmeier, Portage, vývojový screening.
- Smyslová výchova dětí v předškolním věku s mentálním postižením.
- Rozvoj hrubé a jemné motoriky, nácvik sebeobsluhy a sociálních vztahů.
- Rozvoj estetického vnímání.
- Hudební činnosti, výtvarné a pohybové činnosti.
- Příprava na zařazení do výchovně vzdělávacího procesu.
- Rozvoj grafomotoriky, systematický rozvoj slovní zásoby, systematický rozvoj dílčích výukových funkcí.
- Logopedická péče se zaměřením na alternativní a augmentativní komunikaci, piktogramy, znak do řeči, komunikační tabulky, sociální čtení a počty.
- Netradiční formy výuky žáků s mentálním postižením.
- Nácvik prvního čtení a čtení hůlkového písma.
- Hůlková písanka; psaní hůlkovým písmem, využití počítače nebo psacího stroje.
- Alternativní formy čtení.
- Využití arteterapie a muzikoterapie

Speciálně pedagogická činnost pro děti s poruchou PAS

- Domácí program – rozvoj funkční komunikace, sociálních dovedností, pracovních návyků, sebeobsluhy, volnočasových aktivit, eliminace problémového chování, práce s rodinou.
- Příprava na zařazení do výchovně vzdělávacího procesu a vzdělávání žáků a studentů s poruchami autistického spektra.
- Uplatňování metodiky strukturovaného učení, aplikované behaviorální analýzy a jiných; metodické vedení pedagogických i nepedagogických pracovníků ve školství, spolupráce s rodinou, konzultace s ostatními účastníky péče.
- Osvětová činnost.
- Spolupráce se školskými zařízeními a ostatními účastníky péče, semináře, konzultace.
- Rodičovské skupiny.
- Instruktaž, podpůrná skupina, řešení výchovných problémů, sourozenecké vztahy apod.
- Návuk funkční komunikace, sociálního chování a zvládnání náročného chování

8.2 Pojetí vzdělávání dětí s priznanými podpůrnými opatřeními

Rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou pro vzdělávání všech dětí společné. Při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je třeba jejich naplňování přizpůsobovat tak, aby maximálně vyhovovalo dětem, jejich potřebám i možnostem. Snahou pedagogů je – stejně jako ve vzdělávání dětí, které speciální vzdělávací potřeby nemají – vytvoření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte, k učení i ke komunikaci s ostatními a pomoci mu, aby dosáhlo co největší samostatnosti.

Při plánování a realizaci vzdělávání dětí s priznanými podpůrnými opatřeními je třeba mít na zřeteli fakt, že se děti ve svých individuálních vzdělávacích potřebách a možnostech liší. Účelem podpory vzdělávání těchto dětí je plné zapojení a maximální využití vzdělávacího potenciálu každého dítěte s ohledem na jeho individuální možnosti a schopnosti. Při vzdělávání dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami učitel zahrnuje do svých vzdělávacích strategií podpůrná opatření. Podpůrná opatření prvního stupně stanovuje mateřská škola. Od druhého stupně podpory jsou podpůrná opatření stanovována ŠPZ po projednání se školou a zákonným

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

zástupcem dítěte. Pravidla pro použití podpůrných opatření školou a školským zařízením stanovuje vyhláška č. 27/2016 Sb.

Závazný rámec pro obsahové a organizační zabezpečení předškolního vzdělávání všech dětí vymezuje RVP PV, který je východiskem pro tvorbu ŠVP. Podle ŠVP se uskutečňuje vzdělávání všech dětí dané mateřské školy. Pro děti s přiznanými podpůrnými opatřeními prvního stupně je ŠVP podkladem pro zpracování PLPP a pro děti s přiznanými podpůrnými opatřeními od druhého stupně podkladem pro tvorbu IVP. PLPP zpracovává škola samostatně, IVP zpracovává škola na základě doporučení ŠPZ. IVP Speciální MŠ Vilík nezpracovává z důvodu výchovy a vzdělávání dětí dle školského zákona § 16.

Důležitou podmínkou úspěšnosti předškolního vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je nejen volba vhodných (potřebám dětí odpovídajících) vzdělávacích metod a prostředků, které jsou v souladu se stanovenými podpůrnými opatřeními, ale i uplatňování vysoce profesionálních postojů učitelů i ostatních pracovníků, kteří se na péči o dítě a jeho vzdělávání podílejí. Rozvoj osobnosti dítěte s přiznanými podpůrnými opatřeními závisí na citlivosti a přiměřenosti působení okolí mnohem více, než je tomu u dítěte, které není ve svých možnostech primárně omezeno. Proto je nutné vytvořit podmínky pro jejich pozitivní přijetí. K tomu je nutné, mimo jiné, navázat úzkou spoluprací s rodiči všech dětí, citlivě s nimi komunikovat a předávat potřebné informace.

Při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje učitel s dalšími odborníky, využívá služby školských poradenských zařízení.

8.3 Systém péče o děti s přiznanými podpůrnými opatřeními v mateřské škole

V ŠVP mateřská škola stanoví:

- pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování PLPP;
- pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování IVP.

V ŠVP může mateřská škola stanovit:

- náplň předmětů speciálně pedagogické péče;
- zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami;
- pravidla pro zapojení dalších subjektů do systému vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (zájmové organizace, vzdělávací instituce, sponzoři atd.).

Příklady konkrétních zaměření předmětů speciálně pedagogické péče jsou uvedeny v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. V případě mateřských škol a tříd zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona jsou v ŠVP vždy uváděny předměty speciálně pedagogické péče, ostatní mateřské školy tak činí v případě poskytování tohoto podpůrného opatření konkrétnímu dítěti.

8.4 Podmínky vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními

Podmínky pro vzdělávání dětí musí vždy odpovídat individuálním potřebám dětí.²⁸ Podmínky pro vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními stanovuje školský zákon a vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Učitel zajišťuje tyto podmínky s ohledem na vývojová a osobnostní specifika těchto dětí a měl by být vzdělán v oblasti speciální pedagogiky.

Pro úspěšné vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními je potřebné zabezpečit (případně umožnit):

- uplatňování principu diferenciacce a individualizace vzdělávacího procesu při plánování a organizaci činností, včetně určování obsahu, forem i metod vzdělávání;
- realizaci všech stanovených podpůrných opatření²⁹ při vzdělávání dětí;
- osvojení specifických dovedností v úrovni odpovídající individuálním potřebám a možnostem dítěte zaměřených na samostatnost, sebeobsluhu a základní hygienické návyky v úrovni odpovídající věku dítěte a stupni postižení;
- spolupráci se zákonnými zástupci dítěte, školskými poradenskými zařízeními, v případě potřeby spolupráci s odborníky mimo oblast školství;
- snížení počtu dětí ve třídě v souladu s právními předpisy;
- přítomnost asistenta pedagoga podle stupně přiznaného podpůrného opatření.

Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v mateřských školách zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona se uskutečňuje na základě *školních vzdělávacích programů upravených podle speciálních vzdělávacích potřeb dětí.*

8.5 Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Děti-cizinci a děti, které pocházejí z jiného jazykového a kulturního prostředí, potřebují podporu učitele mateřské školy při osvojování českého jazyka. Pokud rodiče sami neovládají český jazyk na úrovni rodilého mluvčího, nemohou své děti v poznávání českého jazyka přímo podpořit a děti se ocitají ve znevýhodněné pozici. Je třeba věnovat zvýšenou pozornost tomu, aby dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka začala být poskytována jazyková podpora již od samotného nástupu do mateřské školy. Při práci s celou třídou je třeba mít na vědomí, že se v ní nacházejí i děti, které se český jazyk učí jako druhý jazyk, uzpůsobit tomu didaktické postupy a děti cíleně podporovat v osvojování českého jazyka.

Mateřské školy poskytují dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka jazykovou přípravu pro zajištění plynulého přechodu do základního vzdělávání.

Zvláštní právní úprava platí pro mateřské školy, kde jsou alespoň 4 cizinci v povinném předškolním vzdělávání v rámci jednoho místa poskytovaného vzdělávání (v případě lesní mateřské školy v jednotlivém území, kde zejména probíhá pedagogických program a kde má škola zázemí). V takovém případě zřídí ředitel mateřské školy skupinu nebo skupiny pro bezplatnou jazykovou přípravu pro zajištění plynulého přechodu do základního vzdělávání v souladu s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Vzdělávání ve skupině pro jazykovou přípravu je rozděleno do dvou nebo více bloků v průběhu týdne.

Ředitel mateřské školy může na základě posouzení potřebnosti jazykové podpory dítěte zařadit do skupiny pro jazykovou přípravu rovněž jiné děti, než jsou cizinci v povinném předškolním vzdělávání, pokud to není na újmu kvality jazykové přípravy.

Při přechodu na základní školu by děti s nedostatečnou znalostí českého jazyka měly mít takové jazykové a sociokulturní kompetence v českém jazyce, které jim umožní se zapojit do výuky a dosáhnout školního úspěchu.

Podpůrným materiálem při vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka je Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání, který lze využívat při individualizované práci s dětmi s nedostatečnou znalostí českého jazyka již od nástupu do mateřské školy.

9 Vzdělávání dětí nadaných

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Mateřská škola je povinna vytvářet ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého dítěte s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání dětí nadaných.

V předškolním věku dítě prochází obdobím nerovnoměrného a skokového vývoje, mnohdy je těžké odlišit při identifikaci nadání dítěte od akcelerovaného vývoje v určité oblasti. Dítě, které vykazuje známky nadání, musí být dále podporováno.

Vzdělávání dětí probíhá takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet.

Mateřská škola je povinna zajistit realizaci všech stanovených podpůrných opatření pro podporu nadání podle individuálních vzdělávacích potřeb dětí v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory³⁰.

10 Vzdělávání dětí od dvou do tří let

Předškolní vzdělávání lze organizovat pro děti od dvou let věku. Rámcové cíle a záměry vzdělávání, obsažené v RVP PV, jsou vhodné i pro vzdělávání³¹ dětí od dvou do tří let. Je však nezbytné uvědomovat si specifika, související s dosahovanou úrovní ve všech oblastech vývoje dítěte. Dvouleté dítě projevuje velkou touhu po poznání, experimentuje, objevuje. Poznává všemi smysly. Vymezuje se vůči ostatním, osamostatňuje se, bývá silně egocentrické. Neorientuje se v prostoru a čase, žije přítomností a situacemi, které ji naplňují. V pohybových aktivitách je méně obratné. Proti starším dětem má výrazně méně zkušeností. Rozdíly v jednotlivých oblastech vývoje dětí tohoto věku jsou velmi výrazné.

Pro dvouleté dítě je zařazení do mateřské školy nejčastěji první sociální zkušeností mimo širší rodinu. Obvykle se projevuje silnější potřebou vazby na dospělé osobu. Poznává nové vzorce chování dospělých i vrstevníků, vymezuje si vlastní prostor, přijímá vymezené hranice a nové role. Učitel zastává velmi významnou pozici, stává se zástupcem rodiče, jistotou a oporou dítěte v běžném dění i v budování vztahů s vrstevníky.

Dvouleté děti se nejvíce učí nápodobou, situačním učením, vlastním prožitkem a především hrou. Často vyžadují opakování činností, potřebují pravidelné rituály, zpravidla udrží pozornost jen velmi krátkou dobu. Podmínkou úspěšné pedagogické práce je citlivé přizpůsobování organizace se střídáním nabídky činností, trénováním návyků a

praktických dovedností, ponecháním co největšího prostoru pro volné hry a pohybové aktivity.

11 Podmínky vzdělávání dětí od dvou do tří let

Předškolní období je zásadní pro utváření celoživotních návyků, respektování pravidel a norem. Ve věku dvou let je dítě zpravidla připraveno tyto aspekty rozeznávat a přijímat. Pokud se v mateřské škole vzdělávají děti mladší tří let, je nutné zajistit kromě požadavků vymezených v kapitole 7 ještě další podmínky, které reagují na vývojová specifika, individuální potřeby, zájmy a možnosti těchto dětí. Dítě ve věku od dvou do tří let má některé potřeby jiné nebo intenzivnější než děti starší. Potřebuje stálý pravidelný denní režim, dostatek emoční podpory, zajištění pocitu bezpečí, přiměřeně podnětné prostředí a činnosti, více individuální péče, srozumitelná pravidla.

Podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let jsou vyhovující, jestliže:

- Mateřská škola je vybavena dostatečným množstvím podnětných a bezpečných hraček a pomůcek vhodných pro dvouleté děti.
- Ve třídě s věkově homogenním uspořádáním pro dvouleté děti je použito více zavřených, dostatečně zabezpečených skříněk k ukládání hraček a pomůcek než ve třídě s věkově heterogenním uspořádáním. Tím je zajištěna bezpečnost dětí a předkládání přiměřeného množství podnětů pro tyto děti.
- Ve věkově heterogenní třídě jsou pro zajištění bezpečnosti jiným způsobem zneprístupněny bezpečnost ohrožující předměty. Ve třídě jsou nastavena dětem srozumitelná pravidla pro používání a ukládání hraček a pomůcek.
- Prostředí je upraveno tak, aby poskytovalo dostatečný prostor pro volný pohyb a hru dětí, umožňovalo variabilitu v uspořádání prostoru a zabezpečovalo možnost naplnění potřeby průběžného odpočinku.
- Mateřská škola je vybavena dostatečným zázemím pro zajištění hygieny dítěte.
- Šatna je vybavena dostatečně velkým úložným prostorem na náhradní oblečení a hygienické potřeby.
- Je zajištěn vyhovující režim dne, který respektuje potřeby dětí (zejména pravidelnost, dostatek času na realizaci činností, úprava času stravování, dostatečný odpočinek).

- Mateřská škola vytváří podmínky pro adaptaci dítěte v souladu s jeho individuálními potřebami.
- Dítěti je umožněno používání specifických pomůcek pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty.
- Vzdělávací činnosti jsou realizovány v menších skupinách či individuálně, podle potřeb a volby dětí.
- Učitel uplatňuje k dítěti laskavě důsledný přístup, dítě pozitivně přijímá.
- V mateřské škole jsou aktivně podněcovány pozitivní vztahy, které vedou k oboustranné důvěře a spolupráci s rodinou.

Péče o děti od dvou do tří let musí být organizačně a provozně zajištěna v souladu s platnými právními předpisy.

12 Autoevaluace SMŠ (vlastní hodnocení školy)

Cíle autoevaluace

Hlavní cíle:

- 1) reálné zhodnocení stavu SMŠ v jednotlivých oblastech
- 2) využití zjištěných údajů k rozvoji SMŠ a ke zlepšení kvality vzdělávání
- 3) dosáhnout stanovených standardů kvalitní školy

Standardy kvalitní SMŠ

Kvalitní SMŠ

- vedení školy účinně řídí školu, zná dobře kolektiv pracovníků
- vedení školy motivuje pracovníky školy jejich adekvátním hodnocením
- vedení školy se vzdělává
- vedení školy motivuje pracovníky v jejich dalším vzdělávání a odborném růstu
- pedagogové vycházejí z předpokladu, že všichni žáci se mohou vzdělávat

- pedagogové se ztotožňují s výchovně vzdělávacími cíli a spolupracují při jejich realizaci
- pedagogové mají možnost účastnit se stanovování školních pravidel, utváření klimatu školy
- škola je orientována na žáka, na naplňování jeho potřeb
- pedagogové přizpůsobují výchovně vzdělávací činnost individuálním možnostem žáků
- pedagogové se snaží odstraňovat vzniklá nedorozumění s žáky, s rodiči, mezi sebou navzájem
- pedagogové používají vhodné aktivizující výchovné a vzdělávací metody, strategie
- pedagogové cítí odpovědnost za výsledky výchovy a vzdělávání, snaží se o maximální možnou míru rozvoje osobnosti jednotlivých žáků
- škola klade důraz na rozvíjení samostatnosti a aktivity žáků
- ve škole je pozitivní klima, stanovený řád
- škola podporuje spolupráci, kolegiální a profesionální interakci
- interakce učitel – žák je otevřená, partnerská, s jasně danými pravidly
- škola komunikuje vstřícně s rodiči, s okolní komunitou

Kvalitní management

- škola zpracovává dlouhodobé plány rozvoje školy
- při tvorbě strategie se vychází z důkladné analýzy stavu
- proces rozvoje školy zahrnuje všechny pracovníky
- vedení školy řídí rozvoj školy
- jsou stanovené kompetence a odpovědnost
- vedení školy podporuje tvořivé pracovníky
- vedení školy investuje do rozvoje lidských zdrojů – studium, další vzdělávání
- rozvoj školy je vnímán jako zlepšování možností uspokojování potřeb klientů
- jsou stanovena kritéria pro přidělování nenárokových složek platu

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- pěstuje se kultura školy – image, normy, jednání, hodnoty
- řídicí činnosti jsou zaměřeny na prevenci problémů
- podněty zvenčí jsou přijímány jako příležitost ke zlepšení práce

Kvalitní vzdělávání

- vyučování má jasný cíl, který vychází ze ŠVP
- cíli odpovídá obsah, metody a struktura vyučovací hodiny
- výuka navazuje na dosavadní znalosti a dovednosti žáků, využívá se jejich praktických zkušeností
- učitel aktivizuje obsah učiva
- používají se kvalitní pomůcky, materiály, učebnice a technika
- velký důraz je kladen na motivaci žáků a názornost při výuce
- využívá se individuálního přístupu k žákům
- při opakování učiva a při samostatné práci mohou žáci vyžívat mnemotechnické pomůcky, kalkulátory, tabulky, přehledy
- je dán dostatečný prostor pro upevňování učiva
- maximálně se propojují teoretické poznatky žáků s jejich využitím v praktickém životě
- učitel používá vhodné prvky moderního vyučování – výklad, řízený rozhovor, skupinovou práci, diskusi, problémové úkoly, myšlenkové mapy, experimenty, řešení modelových situací, dramatizaci, portfolia, ...
- je prováděna pravidelná diagnostika žáka
- předchází se únavě žáků – střídají se činnosti, zařazují se relaxační činnosti
- učitel žáky povzbuzuje, podporuje jejich sebevědomí
- v hodinách je využíváno vhodné hodnocení, sebehodnocení i vzájemné hodnocení žáků
- učitel průběžně hodnotí snahu, výkon, pokrok – jeho hodnocení je motivující
- učitel zvládá nekázeň žáků, vhodně využívá opatření k posílení kázně
- učitel dokáže řešit konfliktní situace

- učitel podporuje vyjádření vlastního názoru, úsudku žáků
- učitel klade důraz na zvládnutí technik čtení a psaní, práci s textem
- učitel maximálně podporuje rozvoj slovní zásoby a komunikačních dovedností

Dílčí cíle, kritéria, nástroje a časové rozvržení autoevaluace (hodnocení v rámci autoevaluace SMŠ)

Dílčí cíle a na ně navazující kritéria, nástroje a časové rozvržení

C: dílčí cíle K: kritéria N: nástroje Č: časové rozvržení

C: Zjišťovat, zda učitelé pracují v souladu se školním vzdělávacím programem (oblast

K: soulad realizovaného vzdělávání se školním vzdělávacím programem

N: hospitace, kontrola dokumentace, rozbor prací žáků

Č: hospitace cca 1x za pololetí u každého učitele, ostatní průběžně, pozorování, ústní forma hodnocení

C Zajistit individuální vzdělávací potřeby žáků (oblast 1.)

Děti se nevzdělávají dle IVP, ale formou individuální a hromadnou, a to každý den, kdy jsou u dětí realizovány speciálně pedagogické činnosti.

C Zajišťovat příznivé klima školy (oblast 1. a 5.)

K: spokojenost žáků i učitelů, pocit důvěry a bezpečí

N: dotazníky, rozhovory, pozorování

C Podněcovat u žáků sebehodnocení (oblast 3.)

K: žáci dokážou přiměřeně svému věku a mentální úrovni zhodnotit svou práci

N: řízený rozhovor – hodnocení kladů a záporů

Č: průběžně všichni pedagogové

C Podporovat spolupráci mezi učiteli, vést je k sebevzdělávání a předávání poznatků a zkušeností (oblast 5.)

K: dobře fungující a spolupracující kolektiv učitelů

N: rozhovory, vzájemné hospitace, předávání materiálů k vyučování, diskuse nad problémy

Č: průběžně

C Vytvářet dobré zázemí pro učitele a podmínky ke kvalitní práci (oblast 5.)

K: spokojenost učitelů s pracovními podmínkami

N: rozhovor

Č: 1x za školní rok nebo ústní formou

C Podněcovat zájem rodičů o školní dění (oblast 3.)

K: informovanost rodičů o výsledcích vzdělávání žáků a o školních aktivitách

N: třídní schůzky, individuální konzultace, vzdělávací aktivity školy

Č: průběžně, denně.

C Podněcovat pedagogy k profesnímu růstu (oblast 5.)

K: zkvalitňování vzdělávací činnosti

N: studium, akce DVPP

Č: průběžně

C Sledovat a hodnotit výsledky vzdělávání žáků (oblast 4.)

K: úroveň výsledků vzdělávání

N: jednání pedagogické rady

Č: denně ústní formou a 1x ročně vyhodnocení podpůrných opatření

C Zhodnotit celkový stav jednotlivých oblastí ve SMŠ (oblasti 1. – 5.)

K: reálný stav jednotlivých oblastí

N: SWOT analýza, dotazníky, hospitace, rozbor dokumentace, rozbor portfolií

Č: průběžně, písemnou a ústní formou

Hodnocení dětí

V důsledku individuálního přístupu ke každému dítěti je nezbytné sledovat jeho rozvoj a osobní vzdělávací pokroky, informace o vývoji dítěte včetně jeho potřeb předáváme rodičům ústní formou, a to téměř každý den. V případě potřeby vyhotovíme vyhodnocení pro lékaře na vyžádání od rodičů nebo jiného subjektu. Současně jednou za rok, vyhodnocujeme podpůrná opatření.

13 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM S VILÍKEM TAM A ZPĚT, OBLETÍME CELÝ SVĚT.

Vzdělávání a výchova je uspořádána do vzdělávacích oblastí – biologické, psychologické, interpersonální, sociálně kulturní, enviromentální. Jednotlivé oblasti zpracováváme tak, aby byly srozumitelné a pedagogové s jejich obsahem mohly nadále pracovat a rozvíjet je.

Tyto oblasti jsou nazvány:

- dítě a jeho svět
- dítě a jeho psychika
- dítě a ten druhý
- dítě a společnost
- dítě a svět.

Dochází tak k postupnému získávání kompetencí:

- k učení
- k řešení problémů
- komunikativní
- sociální a personální
- činností a občanské.

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

Integrované vzdělávací bloky – jsou pedagogy rozpracovány na období zpravidla 1 týdne a tvoří pro konkrétní týden tematický celek (projekt) činností, který pracuje s hlavním tématem.

- **ZÁŘÍ** – Ve školce se vítáme, vše tu dobře poznáme.
- **ŘÍJEN** – Od holčičky po babičku, od kluka až po dědu, znám své tělo a vím dobře, co všechno s ním dovedu.
- **LISTOPAD** – V listopadu vítá tě, podzim v pestrém kabátě.
- **PROSINEC** – Raduje se každé dítě v čase vánočním, koledy a nové písničky naší školkou zní.
- **LEDEN** – V zimě nandám rukavice, zajdu zvěři pro bukvice.
- **ÚNOR** – Poradíš mi pohádko, jak poznat svět za krátko?
- **BŘEZEN** – Jaro už se probudilo, odemklo si vrátka, zavolalo na zvířátka, květiny ven láká.
- **DUBEN** – Zdobím mrskut, kraslice, hodovačky znám, už se těším velice, až zavítám k vám.
- **KVĚTEN** – Rybník, les i louky znám, přírodě rád pomáhám.
- **ČERVEN** – Vydáme se na výlety, objevovat nové světy.

ZÁŘÍ – Ve školce se vítáme, vše tu dobře poznáme.

Integrovaný blok je zaměřen na vytváření kladných vztahů dětmi, zvládnutí nových situací v kolektivu – respektovat ostatní, být respektován. Cílem je snaha o vytvoření prvních kamarádkých vazeb mezi dětmi. Přijetí nových dětí do stávajícího kolektivu a jejich začlenění. Zvládnout odloučení od nejbližších členů rodiny. Časová organizace 3-4 týdny.

Očekávané kompetence:

- znát své jméno, znát jména nejbližších členů rodiny (širší rodiny)
- snažit se znát svou značku v SMŠ (značku kamarádů)
- bezpečně se orientovat v prostorách SMŠ a nejbližším okolí
- posilovat a podporovat komunikační schopnosti
- učit se vnímat verbální i neverbální projevy ostatních dětí a v závislosti na tomto usměrňovat své chování
- vytvoření společenských pravidel soužití a jejich respektování (pravidla slušného chování)

- přijímat autoritu (zaměstnanci SMŠ)
- umět poprosit, poděkovat, říci si o pomoc. (dle hendikepu dítěte)

Nabídka činností:

- seznamování s novými dětmi formou motivačních her
- seznamování se zaměstnanci školy
- komunitní kruh
- pohybové hry
- tvoření z papíru, lepení, stříhání
- četba a vyprávění pohádek se zaměřením na dětského hrdinu
- zpěv, tanec, recitace krátkých říkadel a dětských básniček
- rytmižace známých dětských písní
- seznamování s pravidly při pobytu ve školce, na zahradě, na vycházce
- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování u zaměstnanců školy.

ŘÍJEN – Od holčičky po babičku, od kluka až po dědu, znám své tělo a vím dobře, co všechno s ním dovedu.

Tento blok se věnuje rozvoji psychické a fyzické pohody. Vytváří u dítěte elementární představy, jak lze tohoto stavu dosáhnout. Vědomě využívat všech smyslů. Časová organizace cca 4 týdny.

Očekávané kompetence:

- vývoj a narození člověka
- rozdíly mezi pohlavími
- správné držení těla
- ukázat a pojmenovat části těla – ml. děti
- pojmenovat části těla, některé orgány – st. děti

- rozlišovat co zdraví prospívá a co mu škodí
- mít povědomí o významu péče, čistoty a zdraví
- mít povědomí o významu aktivního pohybu a zdravé výživy
- mít povědomí, kde a jakým způsobem v případě potřeby vyhledat pomoc.

Nabídka činností:

- pohybové hry se zaměřením na orientaci na vlastním těle a prostoru
- relaxační cvičení (míčkování, jóga)
- soutěže v družstvech a skupinách
- výtvarné činnosti zaměřené na integrovaný záchranný systém
- znalost SOS kontaktů. st. děti
- výtvarné a pracovní činnosti zaměřené na poznávání lidského těla a vzájemných odlišností mezi pohlavími
- využívání encyklopedií a odborné literatury
- smyslové hry – využívat hmat, čich, chuť, sluch a zrak při činnostech.

LISTOPAD–V listopadu vítá tě, podzim v pestrém kabátě.

Tento blok se zaměřuje na vnímání změn v přírodě a nejbližším okolí. Uvědomovat si na elementární úrovni sounáležitost s přírodou, nutnou péči o ni. Rozvíjet aktivně slovní zásobu. Charakterizovat základní znaky změn v přírodě.

Očekávané kompetence:

- soustředěně pozorovat, zkoumat
- mít základní představu o tomto ročním období
- rozvíjet a využívat smysly
- rozšiřovat slovní zásobu, aktivně ji využívat
- mít základní povědomí o ochraně přírody a dění v ní

- osvojovat si pravidla spolupráce
- prožívat radost z činností
- zvládat manipulační činnosti – jemná motorika.

Nabídka činností:

- smyslové hry
- činnosti seznamující s děním v přírodě (vycházky, pobyt na zahradě s pozorováním, výlet do přírody)
- výtvarné činnosti s přírodním a netradičním materiálem
- manipulační hry na rozvoj jemné motoriky s přírodninami
- přirozené i zprostředkované poznávání přírody, změny v přírodě
- smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí.

PROSINEC – Raduje se každé dítě v čase vánočním, koledy a nové písně naší školkou zní

Tento blok rozvíjí především fantazijní představy, kultivuje mravní a estetické vnímání, cítění a prožívání. Zaměřuje se na emocionální složku osobnosti dítěte.

Očekávané kompetence:

- zachytit a vyjádřit své pocity a prožitky (slovně, výtvarně, dramaticky)
- záměrně se soustředit na činnost a její dokončení
- seznamování se se světem kultury a umění
- těšit se z příjemných společných zážitků
- seznámit se s obdobím adventu, tradicemi a zvyky.

Nabídka činností:

- výtvarné činnosti zaměřené na období adventu a Vánoc

- dramatizační činnosti
- seznamování s koledami, tematicky odpovídajícími říkadly
- pečení a zdobení cukroví, perníčků
- hry v kostýmech
- četba a vyprávění pohádek s tematikou vánočních svátků.

LEDEN-V zimě nandám rukavice, zajdu zvěři pro bukvice

Cílem tohoto bloku je vytvářet u dětí elementární základy pro odpovědný postoj k živé a neživé přírodě. Vychází z aktuálního ročního období a z prostředí, ve kterém děti žijí.

Očekávané kompetence:

- Vnímat řád přírody, její cykly (roční období, měsíce, dny v týdnu) a změny
- péče o ptactvo na školní zahradě
- být citlivý k živým bytostem, přírodě
- umět spolupracovat
- osvojit si elementární poznatky o prostředí, které nás bezprostředně obklopuje

Nabídka činností:

- praktické činnosti na školní zahradě, pozorování
- zimní výprava do lesa
- zimní hrátky na zahradě a v blízkém okolí (poučení o bezpečnosti při zimních sportech)
- rozvíjet komunikační dovednosti – sdělování zážitků z vycházek do přírody
- tvořivé, výtvarné a pracovní činnosti zaměřené na zpracování z prožitých událostí

ÚNOR – Poradíš mi pohádce, jak poznat svět za krátko?

Vytvářet základy mravních hodnot a zásad, společenského chování a kladných prosociálních vztahů. Rozpoznávání vhodných a nevhodných modelů chování.

Očekávané kompetence:

- vytvářet po vědomí o morálních mezilidských hodnotách
- chápat rozdílnost lidí a jejich hodnotu
- vést děti k formování postojů
- posilovat vzájemné vztahy
- vytvářet pohodu a příjemné prostředí
- hry podporující tvořivost, představivost a fantazii.

Nabídka činností:

- dramatické aktivity
- hudební a výtvarné ztvárnění pohádek, hlavních hrdinů
- konstruktivní činnosti související s tématem
- rozvíjení slovní zásoby a komunikativních dovedností při hrách a souvisejících činnostech
- využívat loutek, maňásků, masek – prožitkové hry
- seznámení s knihou – vytváření prvních vztahů se čtením, podobou textu, ilustrací (obrázkové čtení)
- komunitní kruh – poslech
- samostatné vyprávění – rozvoj slovní zásoby, paměti, fantazie a představivosti.

BŘEZEN–Jaro už se probudilo, otevřelo vrátka, zavolalo na zvířátka, květiny ven láká.

Zaměřuje se na jevy typické pro toto roční období, jako je například probouzející se příroda, příchod mláďat na svět (nepořádek po zimě). Kravaře jako součást CHKO Kokořínsko.

Očekávané kompetence:

- získat základní povědomí o nutnosti péče o životní prostředí
- posilovat schopnost soustředit se
- zaměřit se na dokončení činnosti

radostně prožívat přípravu na společenskou událost – veřejné vystoupení

- zachytit změny odehrávající se v přírodě (keře, stromy, zvěř) a to výtvarně, slovně, hudebně i pohybově

Nabídka činností:

- praktické činnosti na zahradě
- společný úklid zahrady a nejbližšího okolí
- rozvíjení komunikačních dovedností, posilování sebevědomí – veřejné vystoupení
- vycházky do přírody, pozorování probouzející se přírody
- výtvarné a pracovní činnosti zaměřené na toto období

DUBEN – Zdobím mrskut, kraslice, hodovačky znám, už se těším velice, až zavítám k vám.

Cílem tohoto integrovaného bloku je zaměřit se na velikonoční svátky a tradice s nimi souvisejícími. Navázat na předchozí integrovaný blok a rozvíjet znalosti a vědomosti o živočišné říši.

Očekávané kompetence:

- rozvíjet přednes, recitaci, dramatizaci a zpěv

- umět se o své citové prožitky rozdělit s ostatními
- doplnění a utužení si poznatků o živočišné říši
- tradice a zvyklosti velikonočních svátků
- vytvářet pozitivní vztah k umění a hudbě.

Nabídka činností:

- probouzet a podporovat zájem dětí o zpěv, rozvíjet rytmické cítění
- seznamovat se s hudebními nástroji
- netradiční výtvarné a pracovní techniky zaměřené na Velikonoce.

KVĚTEN – Louku, les i rybník znám, přírodě rád pomáhám.

Tento integrovaný blok se zaměřuje na rozlišení jednotlivých ekosystémů, jež SMŠ bezprostředně obklopují nebo jsou v blízkosti obce.

Očekávané kompetence:

- umět pojmenovat základní ekosystémy – přiřadit k nim jednotlivé živočichy a zvířata
- získat povědomí o způsobu života jednotlivých živočichů
- být citlivý k přírodě
- zachytit a vyjádřit své prožitky
- prožívat radost ze zvládnutého a nově poznaného
- komunikovat, vzájemně spolupracovat, respektovat názory druhých.

Nabídka činností:

- praktická pozorování (při vycházkách, pomocí mikroskopu)
- vycházky k jednotlivým ekosystémům

- kolektivní výtvarné práce
- dokončit činnost – nácviky tanečků, hudebně pohybové aktivity.

ČERVEN – Vydáme se na výlety, objevovat nové světy.

Gró integrovaného bloku spočívá v poznávání. Jde především o cestování a střetávání se s novými zkušenostmi a poznatky při něm. V plánu jsou zahrnuty 3 výlety

Očekávané kompetence:

- poznat různé druhy dopravních prostředků
- základní pravidla silničního provozu a bezpečného cestování, přecházení vozovky
- seznámit se s prací řidiče, strojvedoucího a průvodčího
- chovat se obezřetně při kontaktu s cizími lidmi
- uzavírat kompromisy, řešit spory dohodou
- dodržovat pravidla společenského chování
- zopakovat si důležitá telefonní čísla

Nabídka činností:

- oslava Mezinárodního dne dětí
- tematicky zaměřené výlety
- hry zaměřené na prosociální vztahy ve skupině
- upevňování návyků správného chování
- využití DVD pomůcek ohledně dopravní výchovy
- dopravní dopoledne ve SMŠ

Součástí ŠVP – S VILÍKEM TAM A ZPĚT, OBLETÍME CELÝ SVĚT je zařízená speciálně pedagogická činnost.

Soubor tematických celků

Dítě a jeho tělo

Činnosti:

- uvědomění si vlastního těla,
- rozvoj pohybových činností a zdokonalení dovedností jemné a hrubé motoriky podle individuálních možností každého dítěte.

Jemná motorika:

- uvolňování horních končetin metodou hlazení a masáží,
- procvičování ramenního a loketního kloubu, zápěstí, záprstí pomocí uvolňovacích cviků,
- tvoření špetky,
- uchopení předmětů do celé ruky, do špetky, do dvou prstů,
- manipulace s předměty,
- práce s modelovacími hmotami,
- čmárání prstem do písku, do krupice apod.,
- čmárání houbou, voskovkami, křídou,
- trhání papíru, navlékání korálek apod.,
- hry s míčem.

Hrubá motorika:

- napodobování pohybů (dřep, sed, leh, klek),
- cviky na zádech,
- chůze (po špičkách, po patách, po šikmé ploše, po schodech, po čáře,...),

- běh (krátké vzdálenosti, střídání běhu a chůze),
- lezení (po kolenou, po čtyřech, prolézání, přelézání),
- skok (přes čáru, na místě),
- cvičení obratnosti,
- cvičení s míčem (házání, chytání, koulení),
- zdravotní cviky (dechová cvičení, relaxační cvičení),
- sezónní sporty,
- hudebně pohybové hry,
- rozvíjení hybnosti (ležení a aktivní otáčení na vhodné podložce, zvedání hlavy s výdrží, otáčení hlavy, uvolňování a stimulace končetin, změny polohy, poloha v kleku na čtyřech přes válec, masáže, relaxace, otužování).

Rozvoj a užívání smyslů: sluchová cvičení

- poznávání spolužáků a učitelů podle hlasu,
- poznávání hudebních nástrojů podle zvuku,
- zvuky zvířat, dopravních prostředků apod.,
- sluchová cvičení s využitím zraku a bez využití zraku,
- snaha o prodlužování doby koncentrace pozornosti při poslechu čtené či vypravované pohádky apod.

Rozvoj a užívání smyslů: hmatová cvičení

- poznávání předmětů hmatem (s využitím zraku, později bez využití zraku),
- pojmy: teplý x studený, mokrá x suchá, měkký x tvrdý, hladký x drsný,
- hlazení jemných látek,
- navozování příjemných pocitů,
- hry s vodou (nabírání, přelévání),

- dotyková terapie,
- stavebnice.

Rozvoj a užívání smyslů: cvičení chuti a čichu

- rozvoj čichové percepce (nádech nosem, výdech ústy),
- vnímání a rozlišení dalších čichových vjemů,
- pojmy: sladký x slaný x kyselý,
- „čichové vycházky“,
- rozlišování potravin podle chuti,
- rozlišování pojmů: voní x páchne.

Rozvoj a užívání smyslů: zrková cvičení

- cvičení zrkového soustředění na reálné předměty, předměty v zobrazení na obrázku i fotografii, přiřazování reálných předmětů k obrázkům a fotografiím,
- cvičení zrkové paměti: co se změnilo, co chybí, co je navíc (v prostoru i na obrázku),
- třídění předmětů podle velikosti,
- rozlišování tvarů: kruh, čtverec, trojúhelník, vkládání do příslušných výřezů,
- pojmenování základních barev (žlutá, červená, modrá),
- cvičení směrové orientace,
- upevňování vizuomotorické koordinace,
- motivace k zájmu o práci s knihou.

Sebeobsluha:

- motivace ke spolupráci při svlékání, oblékání oděvů, skládání oděvů,
- oblékání a svlékání panenky podle počasí,
- svlékání, oblékání, ukládání oděvů,

- obouvání a zouvání bot,
- zapínání a rozepínání (knoflíky, patentky, zipy).

Hygienické návyky:

- používání nočníku, WC, základy hygienického plenování,
- mytí a utírání obličeje, rukou, používání mýdla a ručníku,
- použití kapesníku.

Stolování:

- správné sezení u stolu s oporou či bez podle potřeby dítěte,
- motivace k větší samostatnosti během jídla,
- podpora samostatného pití z hrnečku,
- používání příborů,
- mytí a utírání nádobí,
- prostírání stolu, úklid stolu.

Péče o okolní prostředí:

- úklid hraček a pomůcek,
- utírání prachu,
- zametání,
- péče o pokojové květiny,
- otevírání a zavírání dveří,
- rozsvěcování a zhasínání světel.

Dítě a jeho psychika

Dorozumívání mezi lidmi: Jazyk a řeč

- zjištění úrovně řeči, aktivní i pasivní slovní zásoby,
- obohacování slovní zásoby,
- gymnastika mluvidel,
- nácvik správného dýchání,
- napodobování hlasů zvířat,
- nácvik hlásek,
- říkanky a jejich rytmižace,
- nácvik pozdravu, oslovení, požádání, poděkování,
- snaha o soustředěné naslouchání a porozumění vyprávěním a pohádkám,
- motivace k tvoření a používání víceslovných vět,
- snaha o reprodukci jednoduchého vyprávění nebo pohádky,
- využití metod alternativní a augmentativní komunikace.

Rozvíjení logického myšlení a paměti:

- koncentrace pozornosti na určitou činnost, časté střídání činností,
- motivace k soustředěné činnosti,
- časové souvislosti (dnes, včera, zítra, ráno, večer, snídaně, oběd, večeře),
- snaha o pochopení příčinné souvislosti „Proč?“,
- abstrakce (barva, počet),
- negace (je x není, bylo x nebylo apod.),
- vztahy (všechno x nic, hodně x málo apod.),
- pojmy: malý x velký, dlouhý x krátký,
- číslo 1 a 2,
- říkanky.

Rozvíjení grafických schopností:

- cvičení jemné motoriky, uvolňovací cviky ramene, loktu a zápěstí,
- nácvik úchopu (nůžkového, dlaňového, klešťového),
- cvičení cílených úchopů ze strany i ze shora,
- grafomotorické cviky,
- čmárání,
- čmáranice doprovázené říkankou,
- řazení předmětů, event. písmen zleva doprava,
- zásady správného sezení.

Prostorová a směrová orientace:

- orientace ve třídě, ve škole a v okolí školy, orientace v neznámém prostředí,
- pojmy: nahoře, dole, vpředu, vzadu, na, ve, do, ...,
- řazení předmětů podle diktátu zleva doprava,
- pravá a levá ruka.

Rozvíjení poznávacích schopností:

- seznámení s prostředím třídy a školy,
- jména spolužáků a učitelek,
- předměty ve třídě, předměty denní potřeby, druhy ovoce a zeleniny, zvířata a jejich mláďata, květiny, stromy, naše rodina, vztahy mezi lidmi, části těla a obličeje (na sobě i druhých), střídání ročního období, sociální čtení.

Sebepojetí, city a vůle:

- uvědomění si svého já,
- vyjádření souhlasu a nesouhlasu,
- přijímání pozitivních ocenění,

- prožívání radosti,
- soustředění na činnost,
- respektování pravidel,
- ovládání případného afektivního chování.

Dítě a ten druhý

Činnosti:

- navázání kontaktu s dospělým,
- komunikace s dětmi, kamarádství,
- uplatňování individuálních potřeb,
- uplatňování přání s ohledem na druhé,
- spolupráce s ostatními,
- respektování potřeb jiného dítěte,
- požádání o pomoc druhého.

Dítě a společnost

Výtvarné činnosti:

- práce s různými druhy materiálu (stavebnice, kostky – ukládání do krabic, vhazování do určených otvorů, řazení kostek vodorovně i svisle, skládání podle předlohy),
- modelování (zpracování modelovací hmoty, trhání, vykrajování, s pomocí pokus o váleček či kuličky z modelovací hmoty),
- práce s papírem (mačkání, trhání, lepení, stříhání pomocí speciálních nůžek, překládání),
- práce s textilem (stříhání, nalepování, koláž),

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- práce s přírodními materiály (sběr, ukládání a třídění kaštanů, žaludů, šišek, malba kamenů, práce s pískem, ulitami hlemýžďů apod.),
- malování a kreslení (prstové barvy, temperové barvy, křídly, pastelky, fixy, anilinové a potravinářské barvy, voskovky – použití různorodých technik).

Hudební činnosti:

- sluchová, dechová, hlasová a řečová cvičení (nácvič správného dýchání, správné držení těla, snaha o správnou reprodukci říkanek a písniček, rozlišování a pojmenování hudebních nástrojů podle zvuku, snaha o zpěv jednoduchých písní lidových a tematicky zaměřených),
- rytmická cvičení (rytmizace říkadel a písní pod vedením, hra na jeden hudební nástroj, hra na tělo, dětské popěvky a říkadla doprovázená pohybem, rozpočítadla),
- hudebně pohybová cvičení (pohybové hry s říkadly, pohybové znázornění obsahu písní),
- poslech hudby (krátké skladby různého charakteru , relaxační hudba, CD, hudební hádanky, soustředěný poslech s vnímáním rytmu).

Návštěvy kina, divadla, výstavy apod.

Dítě a svět

Činnosti:

- orientace ve známém prostředí,
- zvládání běžných činností, které se opakují,
- uvědomování si nebezpečí,
- vnímání rozmanitosti a pozoruhodnosti světa,
- změny okolí,
- vnímání důležitosti péče o okolní prostředí.

Péče o okolní prostředí:

SPECIÁLNÍ MŠ VILÍK TEPLICKÁ 137/172 DĚČÍN VIII 405 02 IČO:03719995

Vypracovala: Ředitelka školy. Mgr., Bc. Ivana Poschová

- úklid ve třídě,
- péče o pokojové květiny,
- výzdoba třídy.

Vypracovala: ŘEDITELKA ŠKOLY Mgr., Bc. Ivana Poschová